

Rok 2009 je rokom, v ktorom si pripomínáme 40 rokov činnosti inšpekcie práce na Slovensku. História súčasnej inšpekcie práce sa začala písať v roku 1969, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce. Postupným vývojom, zmenami legislatívy a harmonizáciou slovenskej legislatívy s legislatívou Európskej únie vyplývajúcej zo vstupu Slovenska do Európskej únie sa dospelo až k dnešnej podobe zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce.

Podľa tohto zákona je hlavným poslaním inšpekcie práce presadzovanie oprávnených záujmov zamestnancov pri práci a zároveň poskytovanie bezplatného poradenstva pre zamestnávateľov a zamestnancov formou informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnšie dodržiavať požiadavky predpisov. Je potešiteľné, že inšpekcia práce disponuje schopnými odborníkmi, ktorí dokážu poskytovať fundované rady a informácie v celom rozsahu širokej problematiky ochrany práce.

Inšpekcia práce na Slovensku prešla od jej vzniku po súčasnosť mnohými podstatnými zmenami. Tieto zmeny vyplynuli najmä z rozširujúcich sa kompetencií, vyvolaných najmä potrebou zosúladenia slovenskej legislatívy s legislatívou Európskej únie. Z pôvodného orgánu dozoru, uzatvoreného do seba, pasívne prijímajúceho zahraničné inšpekčné modely, sa postupne vyprofilovala súčasná inšpekcia práce, spôsobilá nielen poskytovať informácie, ale aj inšpekčné modely členským štátom Európskej únie. Zároveň rozvíjame aj spoluprácu s ďalšími orgánmi štátnej správy, s odborovými orgánmi, zástupcami zamestnávateľov a združeniami, nielen v rámci Slovenska, ale aj na medzinárodnej úrovni.

Dosiahnutá súčasná odborná úroveň inšpekcie práce je porovnateľná s úrovňou inšpekčných orgánov najvyspelejších členských štátov Európskej únie, technický pokrok, zmeny v legislatíve, nové formy dozornej činnosti nás nútia zintenzívniť proces permanentného odborného rastu zamestnancov inšpekcie práce na jednej strane, zároveň efektívnejšie využívať odborný potenciál k zvyšovaniu úrovne ochrany zamestnancov pri práci.

V súlade so stratégiou Spoločenstva v oblasti bezpečnosti a zdravia pri práci na roky 2007 – 2012, rozpracovanou v Koncepcii bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 – 2012, pre orgány inšpekcie práce vyplývajú najmä tieto úlohy

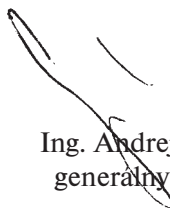
- inšpekčnou a poradenskou činnosťou prispieť v období rokov 2008 – 2012 k zníženiu počtu pracovných úrazov o 25%,
- podieľať sa na prehodnotení doterajších predpisov bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a príprave nových predpisov s ohľadom najmä na špecifické podmienky malých a stredných podnikov,

- vytvárať podmienky pre primerané odmeňovanie, motiváciu a kariérny rast zamestnancov inšpekcie práce s cieľom kvalitného zabezpečenia úloh vyplývajúcich pre orgány inšpekcie práce v Slovenskej republike pri zohľadnení širokého rozsahu kompetencií,
- na zabezpečenie slobodného pohybu tovaru v rámci Spoločenstva a dosiahnutia vysokej úrovne bezpečnosti určených výrobkov vytvoriť podmienky na implementáciu legislatívy Európskej únie, personálne, odborné a finančné posilnenie orgánov inšpekcie práce a zefektívnenie spolupráce s orgánmi dohľadu v Slovenskej republike a v rámci Európskej únie,
- zabezpečiť permanentnú odbornú a jazykovú prípravu zamestnancov inšpekcie práce s využitím prostriedkov Európskej únie v rámci národných projektov.

Štyridsať rokov v živote každého z nás je dlhým obdobím, v ktorom sa formuje činnosť každého jednotlivca od jeho narodenia, výchovy, vzdelávania a pracovnej činnosti.

Využívam túto možnosť, keď si pripomíname štyridsiate výročie činnosti inšpekcie práce na Slovensku, aby som sa poďakoval nielen všetkým zamestnancom v orgánoch štátnej správy v oblasti inšpekcie práce, ale aby som vyslovil poďakovanie aj zamestnávateľom, orgánom zastupujúcich zamestnancov, spolupracujúcim inštitúciám a iným organizáciám za podporu a spoluprácu pri presadzovaní oprávnených požiadaviek ochrany zamestnancov pri práci.

Činnosť orgánov inšpekcie práce v Slovenskej republike prispieva nielen k ochrane zamestnancov pri práci, vzniku a činnosti podnikateľských subjektov, ale zároveň aj prispieva k eliminácii nekorektných foriem podnikania.

Ing. Andrej Gmitter
generálny riaditeľ

1. Od štátneho odborného dozoru po inšpekciu práce

1.1 Z histórie vzniku orgánov štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce

História vzniku orgánov inšpekcie práce na území terajšej Slovenskej republiky sa začala odvíjať už v 19. storočí, kedy Slovensko (známe ako Horné Uhorsko) patrilo k priemyselne najvyspelejším častiam Rakúsko-Uhorskej monarchie, vďaka využívaniu vyspelej techniky najmä v oblasti ťažby a spracovania nerastných surovín, drevospracujúceho a papierenského priemyslu.

Vynález parného stroja a jeho praktické používanie urýchlilo prechod na továrenskú výrobu. Koncentrácia výroby popri vyššej efektívnosti priniesla i nepriaznivý dosah na pracovné podmienky najmä radom výbuchov parných kotlov, spojených s materiálnymi i ľudskými stratami, čo viedlo k vydaniu prvých predpisov, ktoré nariaďovali ich pravidelné skúšanie. Bol vydaný zákon č. 112/1871 r. z., ktorý nariadil periodické skúšky parných kotlov vykonávané buď štátnym komisárom alebo komisárom Spoločnosti používateľov parných kotlov. Štátny kotlový komisár bol prvým štátnym úradníkom, ktorý vykonával štátny odborný dozor nad technickým zariadením a jeho prevádzkou, ktorý bol pre určitý obvod ustanovený vládou.

Vznikajúce odborové organizácie a robotnícke strany si v priemyselne rozvinutých štátoch vynútili úpravu pracovných podmienok právnymi predpismi. Po Anglicku, Francúzsku a Švajčiarsku sa tak stalo aj v Rakúsko-Uhorsku, a to zákonom č. 117 z roku 1883 pre krajiny rakúskej koruny a zákonným článkom XXVIII z roku 1883 pre Uhorsko.

Vznikom Československej republiky v roku 1918 bol na Ministerstve práce a sociálnych vecí zriadený Ústredný živnostenský inšpektorát a v spádových strediskách priemyselných oblastí samostatné živnostenské inšpektoráty. Dozor sa na Slovensku až do konca roku 1951 vykonával podľa zákonného čl. XXVIII/1883 a týkal sa pracovných podmienok a prostredia, práce detí, žien a mladistvých, dodržiavania pracovného času a nočnej práce. Dozoru podliehala aj domácka práca a riešenie štrajkov a mzdových sporov.

Sídlami inšpektorátov na Slovensku, ktorých pôsobnosť sa vzťahovala na všetky továrenské zariadenia a živnosti boli Bratislava, Nitra, Trenčín, Lučenec, Ružomberok, Banská Bystrica, Košice, Prešov a Michalovce.

Pôsobnosť živnostenskej inšpekcie sa nevzťahovala na všetky podniky a v novej republike silnel dôraz na sociálny aspekt práce, čo pravdepodobne viedlo k tomu, že v roku 1921 bol vypracovaný návrh zákona o inšpekcii práce. Tento návrh rozširoval pôsobnosť inšpekcie na takmer všetkých námezdných pracujúcich bez ohľadu na druh a veľkosť podniku. Takýmto, bohužiaľ nezrealizovaným zákonom, Československo predbehlo ostatný svet o mnoho rokov, pretože Medzinárodná organizácia práce (ďalej len „MOP,“) prijala dohovor č. 81 o inšpekcii práce v priemysle a v obchode až v roku 1947.

V oblasti zabezpečovania ochrany zamestnancov boli vydané viaceré predpisy, napr. vládne nariadenie č. 53/1931 Zb. o ochrane zdravia a života robotníkov pri živnostenskom vykonávaní stavieb, vládne nariadenie č. 41/1938 Zb., ktorým sa vydávajú všeobecné predpisy na ochranu života a zdravia pomocných robotníkov.

Po vzniku samostatného slovenského štátu bol zriadený Ústredný živnostenský inšpektorát v Bratislave ako prvý ústredný orgán štátnej správy v tejto oblasti. Túto inštitúciu a aj regionálne inšpektoráty personálne posilňovali lekári a sociálne pracovníčky. Po reorganizácii miestnej štátnej správy živnostenské inšpektoráty začlenili do krajských národných výborov ako samostatné oddelenia na odboroch pre prácu a sociálnu starostlivosť.

V roku 1948, po februárových udalostiach, sa uskutočnili veľké zmeny v oblasti zdravotníckej a sociálnej starostlivosti, pre ktoré bol rozhodujúcim podnetom II. všeodborový zjazd Revolučného odborového hnutia (ďalej len „ROH“) v roku 1949. Zanikali postupne poisťovne, nemocenské poistenie prešlo na orgány ROH, zanikla aj Úrazová poisťovňa, oblasť sociálnej starostlivosti prešla čiastočne na ROH, čiastočne zanikla s odôvodnením, že v spoločnosti budujúcej socializmus niet sociálnych problémov. Vydaním zákona č. 67/1951 Zb. o bezpečnosti pri práci prešiel dozor nad bezpečnosťou pri práci zo štátu na odbory a k 31. decembru 1951 zanikli všetky živnostenské inšpektoráty, vrátane ústredného. Dozor nad bezpečnosťou pri práci v rámci ROH sa začal na Slovensku budovať až na jar 1952. So snahou prispôbiť štruktúru dozoru odporúčaniam MOP sa vytvorilo samostatné oddelenie na jeho výkon na Slovenskej odborovej rade i na krajských odborových radách. Odborný technický dozor v baniach, letectve a nad technickými zariadeniami vykonávali príslušné ministerstvá. V roku 1954 vznikol Výskumný ústav bezpečnosti práce. Ďalšie oblasti boli riešené vydaním zákona č. 51/1954 Zb. o bezpečnosti práce v jednotných roľníckych družstvách a u jednotlivu hospodáriacich roľníkov. Dozor mali vykonávať poľnohospodárske správy rady krajských národných výborov. Dozor nad bezpečnosťou práce vo výrobných družstvách podľa zákona č. 72/1959 Zb. mali vykonávať vlastné (družstevné) orgány inšpekcie práce.

Uvedené zákony zrušil zákon č. 65/1961 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktorý bol z hľadiska jeho pôsobnosti najkomplexnejšie pojatou právnou normou, avšak dozor aj naďalej vykonávali orgány ROH. Dozor nad dodržiavaním predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (ďalej len „BOZP“) a vyšetrovania pracovných úrazov vykonávali popri odborových orgánoch ďalšie orgány (napr. Ústav technického dozoru pri Ministerstve palív a energetiky).

Pôsobnosť dozoru bola aj v poľnohospodárstve, ale dozor sa tam neuplatňoval dostatočne. Z uvedeného dôvodu bola vydaná vyhláška Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva č. 114/1962 Zb. o štátnom odbornom dozore nad technickým stavom strojov používaných v poľnohospodárstve a nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci s týmito strojmi. Dozor vykonávali pracovníci strojotraktorových staníc.

Za danej situácie vznikla potreba komplexne riešiť technickú a výskumnú stránku dozoru nad bezpečnosťou pri práci s cieľom dosiahnuť jednotné a sústredené pôsobenie všetkých zložiek štátneho odborného technického dozoru a dozoru vykonávaného ROH. Uvažovalo sa dokonca o zlúčení všetkých dozorov pri ministerstve kontroly. Prechod dozoru z orgánov ROH na štátne orgány sa odôvodňoval aj tým, že ide o také činnosti, ktoré ROH nemá možnosť vykonávať a sú v rozpore s jeho náplňou a poslaním.

O zriadení samostatných inšpekčných orgánov pre Slovensko a české krajiny sa rozhodlo až po schválení zákona č. 143/1968 Zb. o československej federácii.

1. 2 Zákon č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce

S cieľom zvýšenia účinnosti ochrany pracujúcich v oblasti bezpečnosti práce bol prijatý zákon č. 174 zo dňa 20. decembra 1968 o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce (ďalej len „zákon č. 174/1968 Zb.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1969. V súlade s ústavným zákonom č. 143/1968 Zb. o československej federácii, vznikol na území bývalej Slovenskej socialistickej republiky od 1. 1. 1969 Slovenský úrad bezpečnosti práce (ďalej len „SÚBP“), podriadený ministrovi vlády, zodpovednému za danú oblasť. Do čela SÚBP bol postavený predseda, ktorého menovala vláda SSR na návrh ministra práce a sociálnych vecí.

Zákonom č. 174/1968 Zb. bol orgánom štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce (ďalej len „ŠOD“) vymedzený dozor nad bezpečnosťou práce, bezpečnosťou technických zariadení a nad ustanovenými pracovnými podmienkami. Už na začiatku prešla do vznikajúceho systému ŠOD časť odborových inšpektorov bezpečnosti práce, neskôr aj pracovníkov bývalého Ústavu technického dozoru, ako i tých, ktorí vykonávali štátny odborný dozor nad technickým stavom strojov používaných v poľnohospodárstve a nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci s týmito strojmi.

Zákonom č. 174/1968 Zb. bol zriadený nezávislý štátny odborný dozorný orgán, čím boli vytvorené predpoklady pre realizáciu zásad, zakotvených v Dohovore MOP č. 81 z roku 1947 o inšpekcii práce v priemysle a v obchode (ďalej len „Dohovor MOP č. 81“), podľa ktorých sa zákonné ustanovenia na ochranu zamestnancov stávajú účinnými iba vtedy, keď ich plnenie kontroluje nezávislý kvalifikovaný štátny orgán. Aj keď zákon č. 174/1968 Zb. bol až do jeho zrušenia v roku 2000 trikrát novelizovaný, legislatívne nebol úplne v súlade s uvedeným Dohovorom MOP č. 81 najmä v nasledovných oblastiach

- ochrany zdravia zamestnancov pri práci,
- mzdových predpisov,
- sociálnej starostlivosti.

Zo zákona č. 174/1968 Zb. bol SÚBP splnomocnený stanoviť sídla a obvody pôsobnosti jednotlivých inšpektorátov bezpečnosti práce (ďalej len „IBP“), čo bolo

realizované vyhláškou č. 38/1969 Zb., ktorou boli zriadené tri IBP so sídlom v Bratislave, v Banskej Bystrici a v Košiciach. Vyhláškou č. 15/1977 Zb. došlo k zmene, kedy boli zriadené štyri IBP

- IBP v Bratislave s pôsobnosťou na území hlavného mesta SSR Bratislavy,
- IBP pre Západoslovenský kraj v Nitre,
- IBP pre Stredoslovenský kraj v Banskej Bystrici,
- IBP pre Východoslovenský kraj v Košiciach.

K dôležitej zmene z hľadiska pôsobnosti orgánov ŠOD došlo zákonom č. 256/1994 Zb., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 174/1968 Zb. a to hlavne v týchto oblastiach a činnostiach

- doterajší názov SÚBP sa zmenil na Úrad bezpečnosti práce Slovenskej republiky (ďalej len „ÚBP SR“),
- ÚBP SR bol oprávnený vykonávať ŠOD nad bezpečnosťou práce, bezpečnosťou technických zariadení a ustanovenými pracovnými podmienkami v jadrovej energetike,
- pôsobnosť orgánov ŠOD sa prestala vzťahovať na vybrané objekty Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Policajného zboru a civilnej ochrany, objekty Armády Slovenskej republiky, Slovenskej informačnej služby a Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky,
- ÚBP SR zabezpečoval výskum a vzdelávanie na úseku bezpečnosti práce a technických zariadení,
- na vykonávanie činností súvisiacich s dozom nad bezpečnosťou vyhradených technických zariadení sa zriadila Technická inšpekcia ako príspevková organizácia.

Ďalšia zmena v územnej pôsobnosti IBP bola vykonaná vyhláškou ÚBP SR č. 260/1996 Zb., ktorou bolo zriadených osem IBP so sídlami v Bratislave, v Trnave, v Trenčíne, v Nitre, v Žiline, v Banskej Bystrici, v Prešove a v Košiciach.

Zákon č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení neskorších predpisov bol zrušený zákonom č. 95/2000 Z. z. zo dňa 8. februára 2000 o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

1.3 Vývoj legislatívy BOZP v období rokov 1969-2000

V období pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 174/1968 Zb. bola legislatívna základňa predpisov o BOZP rôznorodá a značne roztrieštená. Boli účinné viaceré predpisy, ktoré vzhľadom na meniace sa ekonomické, ale aj spoločensko - politické zmeny už nedostatočne zabezpečovali ochranu zamestnancov pri práci, resp. určovali postup evidencie, hlásenia a vyšetovania pracovných úrazov.

Podľa zákona č. 174/1968 Zb. bol SÚBP (neskôr ÚBP SR) splnomocnený vydávať po dohode s príslušnými orgánmi a organizáciami predpisy na zaistenie bezpečnosti

práce a technických zariadení, o evidencii a registrácii pracovných úrazov a o hlásení prevádzkových nehôd (havárií) a porúch technických zariadení.

Aj legislatívna činnosť SÚBP bola významným nástrojom pre prevenciu pred úrazmi a haváriami technických zariadení, lebo všeobecne záväznými právnymi predpismi boli stanovené riziká, vyplývajúce z výkonu pracovnej činnosti a taktiež boli stanovené spôsoby ochrany pred nimi. O širokom rozsahu problematiky bezpečnosti práce a technických zariadení svedčí výpočet všeobecne záväzných právnych predpisov, vydaných SÚBP. Ide o ďalej uvedené úpravy a vyhlášky

- Vyhláška SÚBP č. 182/1969 Zb. o evidencii a registrácii pracovných úrazov a o hlásení prevádzkových nehôd (havárií) a porúch technických zariadení (zrušená vyhláškou č. 111/1975 Zb.),
- Úprava SÚBP č. 7/1971 Ú. v. SSR na zaistenie bezpečnosti práce pri prevádzke rádiolokátorov používaných v SSR,
- Vyhláška SÚBP č. 50/1971 Zb. na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení pri prácach so živcami (zrušená vyhláškou č. 374/1990Zb.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 133/1973 Zb., ktorou sa určujú vyhradené technické zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti (zrušená vyhláškou č. 22/1979 Zb.),
- Úprava SÚBP a SBÚ č. 11/1975 Ú. v. SSR o expanzných prístrojoch na vstreľovanie,
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 111/1975 Zb. o evidencii a registrácii pracovných úrazov a o hlásení prevádzkových nehôd (havárií) a porúch technických zariadení (zrušená zákonom č. 124/2006 Z. z.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 51/1978 Zb. o odbornej spôsobilosti v elektrotechnike (zrušená vyhláškou č. 74/1996 Zb.),
- Vyhláška SÚBP č. 86/1978 Zb. o kontrolách, revíziách a skúškach plynových zariadení v znení vyhlášky ÚBP SR č. 74/1996 Z. z.,
- Vyhláška SÚBP č. 7/1979 Zb. o štátnom odbornom dozore nad vybratými tlakovými zariadeniami jadroveenergetických zariadení (zrušená vyhláškou č. 106/1982 Zb.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 22/1979 Zb. o zrušení vyhlášky Slovenského úradu bezpečnosti práce a Slovenského banského úradu č. 133/1973 Zb., ktorou sa určujú vyhradené technické zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti,
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 23/1979 Zb., ktorou sa určujú vyhradené tlakové zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti (zrušená vyhláškou č. 74/1996 Zb.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 24/1979 Zb., ktorou sa určujú vyhradené zdvíhacie zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti (zrušená vyhláškou č. 74/1996 Zb.),

- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 25/1979 Zb., ktorou sa určujú vyhradené elektrické zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti (zrušená vyhláškou č. 74/1996 Zb.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 26/1979 Zb., ktorou sa určujú vyhradené plynové zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti (zrušená vyhláškou č. 74/1996 Zb.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 145/1979 Zb. o výbere prototypov strojov a zariadení na posudzovanie z hľadiska požiadaviek bezpečnosti práce a technických zariadení (zrušená vyhláškou č. 74/1996 Zb.),
- Vyhláška SÚBP č. 71/1980 Zb. o bezpečnosti práce a technických zariadení pri prevádzke cestných vozidiel (zrušená vyhláškou č. 208/1991 Zb.),
- Úprava SÚBP č. 1878/1980, ktorou sa určujú ďalšie vybrané tlakové zariadenia jadrovej energetických zariadení, registrovaná v čiastke 26/1980 Zb.,
- Vyhláška SÚBP č. 51/1981 Zb. o zaistení bezpečnosti práce a technických zariadení vo vnútrozemskej plavbe,
- Vyhláška SÚBP č. 59/1982 Zb., ktorou sa určujú základné požiadavky na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení v znení vyhlášky č. 374/1990 Zb. a vyhlášky č. 484/1990 Zb.,
- Vyhláška SÚBP č. 106/1982 Zb. na zaistenie bezpečnosti technických zariadení v jadrovej energetike (zrušená vyhláškou č. 66/1989 Zb.),
- Vyhláška SÚBP č. 126/1982 Zb., ktorou sa ustanovujú požiadavky na zaistenie bezpečnosti pri práci s lasermi (zrušená vyhláškou č. 271/2004 Zb.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 51/1983 Zb., ktorou sa ustanovujú niektoré povinnosti organizáciám na zaistenie bezpečnosti práce pri dovážaných technických zariadeniach (zrušená zákonom č. 51/1988 Zb.),
- Vyhláška SÚBP č. 25/1984 Zb. na zaistenie bezpečnosti práce v nízkotlakových kotolniciach v znení vyhlášky č. 75/1996 Z. z.,
- Vyhláška SÚBP č. 43/1985 Zb. o zaistení bezpečnosti práce s ručnými motorovými reťazovými pilami,
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 93/1985 Zb. o zaistení bezpečnosti práce pri stabilných zásobníkoch na sypké materiály,
- Vyhláška SÚBP č. 66/1989 Zb. na zaistenie bezpečnosti technických zariadení v jadrovej energetike v znení vyhlášky č. 31/1991 Zb. (zrušená zákonom č. 124/2006 Z. z.),
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 374/1990 Zb. o bezpečnosti práce a technických zariadení pri stavebných prácach,
- Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 208/1991 Zb. o bezpečnosti práce a technických zariadení pri prevádzke, údržbe a opravách vozidiel,
- Vyhláška ÚBP SR č. 74/1996 Z. z. na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, bezpečnosti tlakových, zdvíhacích, elektrických a plynových technických zariadení a o odbornej spôsobilosti,
- Vyhláška ÚBP SR č. 75/1996 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Slovenského úradu bezpečnosti práce č. 25/1984 Zb. na zaistenie bezpečnosti práce v nízkotlakových kotolniciach.

1.4 Prijatie zákona č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce

Vývoj hospodárskych a spoločenských zmien po roku 1989 sa výrazne prejavoval aj v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ale aj častými nedostatkami v pracovnoprávnej a mzdovej oblasti, vyplývajúcimi z porušovania platných právnych predpisov.

Preto bolo potrebné vytvoriť vhodné právne prostredie pre oblasť ochrany práce, vrátane právnych podmienok na zvýšenie efektívnosti a kvality výkonu dozorných a poradenských aktivít inšpekčných orgánov, pre zabezpečenie dodržiavania zákonitosti a primeranej ochrany práv zamestnancov priamo na pracoviskách.

Tento stav si vynútil potrebu transformácie štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce i na základe dohovorov MOP (Dohovor č. 81 z roku 1947 o inšpekcii práce v priemysle a obchode, Dohovor č. 129 z roku 1969 o inšpekcii práce v poľnohospodárstve a Protokolu z roku 1995 k Dohovoru č. 81 a príslušných odporúčaní MOP.

Zásadná legislatívna zmena bola zrealizovaná prijatím zákona č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2000. Prijatím uvedeného zákona Slovenská republika nielenže deklarovala svoju snahu o prijatie za člena Európskej únie (ďalej len „EÚ“), ale urobila aj významný legislatívny pokrok k zosúladieniu predpisov s legislatívou EÚ. Zákon č. 95/2000 Z. z. vychádzal z požiadaviek smernice Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a zdravia pracovníkov pri práci.

Tento zákon priniesol celý rad zmien najmä v oblasti pôsobnosti orgánov inšpekcie práce a ich oprávnení. Hlavným poslaním inšpektorátov práce bolo presadzovanie ochrany zamestnancov pri práci a výkon štátnej správy v oblasti inšpekcie práce. Inšpekčná činnosť bola zameraná na dozor nad dodržiavaním predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a zaistenie bezpečnosti technických zariadení vrátane predpisov upravujúcich faktory pracovného prostredia a v tzv. „nových oblastiach“ inšpekcie práce, zameraných na kontrolu dodržiavania pracovnoprávnych predpisov, mzdových predpisov a záväzkov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv a poskytovanie poradenstva v oblasti ochrany práce zamestnávateľom, zamestnancom a fyzickým osobám.

Orgánmi štátnej správy v oblasti inšpekcie práce podľa tohto zákona boli Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „MPSVR SR“), Národný inšpektorát práce a inšpektoráty práce so sídlom v krajských mestách. Zmenilo sa i postavenie bývalého Úradu bezpečnosti práce Slovenskej republiky, ktorý sa transformoval na Národný inšpektorát práce a ktorý je podriadený MPSVR SR. Ako výkonné inšpekčné orgány boli inšpektoráty práce a v oblasti inšpekcie práce v jadrovej energetike Národný inšpektorát práce.

Pre systematické napredovanie a rozvoj, ako aj začlenenie sa Slovenskej republiky do európskych štruktúr bolo potrebné prispôbiť novým trendom aj štátnu politiku

v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, stanoviť ciele na obdobie 10 – 15 rokov. V priebehu roku 2001 boli spracované významné dokumenty a to „Analýza súčasného stavu a potrieb bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v SR“ a „Zásady koncepcie štátnej politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci“, ktoré definujú problémy v oblasti BOZP a zároveň aj určujú opatrenia na ich vyriešenie. Oba materiály vyústili do Koncepcie štátnej politiky BOZP a jej prílohy Národného programu BOZP, ktoré schválila vláda svojim uznesením č. 838/2002.

Okrem toho, Národný inšpektorát práce v roku 2001 prehodnocoval činnosť inšpekcie práce a načrtol prvé predstavy o novom smerovaní výkonu inšpekcie práce so zameraním na kontrolu a presadzovanie systému riadenia BOZP a politiky prevencie u zamestnávateľov s pracovným názvom „systémová inšpekcia práce“.

Ďalšie kompetencie orgánov inšpekcie práce postupne vyplynuli z iných právnych predpisov, napríklad v oblasti tzv. trhového dohľadu, v prevencii závažných priemyselných havárií, odhaľovaní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, sociálnej legislatívy v doprave, pracovných podmienkach vysielaných pracovníkov.

Zákon č. 95/2000 Z. z. zrušil platnosť zákona č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení v znení neskorších predpisov a vyhlášku ÚBP SR č. 260/1996 Z. z., ktorou sa ustanovujú sídla a obvody pôsobnosti inšpektorátov bezpečnosti práce a zmenou zákona č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov vyčlenil Technickú inšpekciu ako príspevkovú organizáciu zo sústavy štátnych orgánov a oddelil jej činnosť od činností, ktoré sú vo všeobecnom záujme vykonávané štátnymi orgánmi inšpekcie práce.

1.5 Zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce

Po vyhodnotení predchádzajúcej činnosti orgánov inšpekcie práce a v návaznosti na medzinárodné záväzky dňa 2. februára 2006 Národná rada Slovenskej republiky prijala zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2006. Uvedeným zákonom sa zrušil zákon č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce vychádza z princípov dohovorov MOP, najmä Dohovoru o inšpekcii práce v priemysle a obchode č. 81 z roku 1947 , Dohovoru o inšpekcii práce v poľnohospodárstve č. 129 z roku 1969 a z Protokolu MOP z roku 1995 k Dohovoru č. 81 z roku 1947. Treba však uviesť, že zákon o inšpekcii práce nie je úplne kompatibilný s citovaným dohovorom MOP č. 81/1947 a to najmä v oblasti kontroly požiadaviek predpisov na zaistenie ochrany zdravia zamestnancov pri práci a kontroly dodržiavania predpisov v tzv. „silových rezortoch“.

V rozpore so zvyklosťami vo väčšine členských štátov EÚ, v Slovenskej republike kontrolu dodržiavania predpisov o ochrane zdravia zamestnancov vykonávajú na väčšine pracovísk zamestnávateľov dva kontrolné orgány – orgány inšpekcie práce a orgány štátneho zdravotného dozoru.

Požiadavky zákona, ním ustanovené orgány inšpekcie práce a činnosť inšpektorov práce vytvárajú v dotknutých organizáciách podmienky na preventívne zabezpečovanie, efektívne uplatňovanie a presadzovanie platných právnych predpisov i korekciu ich uplatňovania vtedy, ak sú tieto porušované, čím sa predídne nepriaznivým dopadom na zamestnancov i zamestnávateľov.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce je inšpekcia práce aj dozor nad dodržiavaním právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci podľa odseku 1 písm. a) druhého bodu u štátnych zamestnancov.

Zákon v ďalších častiach najmä vymedzuje kompetencie orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce, postup získania odbornej spôsobilosti inšpektorov práce, ich oprávnenia a povinnosti a aj oprávnenia prizvaného odborníka.

Z hľadiska vytvorenia podmienok pre efektívny výkon inšpekčnej činnosti zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce ukladá povinnosti fyzickým osobám a právnickým osobám a oprávnenia príslušným orgánom štátnej správy v oblasti inšpekcie práce na spracúvanie a poskytovanie osobných údajov.

Za porušenie povinností vyplývajúcich zo zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce, z predpisov uvedených v § 2 ods. 1 písm. a) alebo za porušenie záväzkov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv sú orgány inšpekcie práce oprávnené ukladať pokuty zamestnávateľom, zamestnancom zamestnávateľa, vrátane vedúcich zamestnancov a štatutárnym orgánom, ako aj fyzickým osobám, ktoré sú podnikateľmi a nie sú zamestnávateľmi.

2. Približovanie slovenskej legislatívy k legislatíve Európskej únie

Slovenska republika 4. októbra 1993 v Luxemburgu podpísala Európsku dohodu o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými krajinami (asociačná dohoda), ktorá vstúpila do platnosti 1. februára 1995. Prostredníctvom predsedu vlády SR na zasadnutí Európskej rady v Cannes odovzdala Slovenská republika oficiálnu žiadosť o členstvo v Európskej únii. V novembri 1995 bola vláde SR doručená „Biela kniha – Príprava asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu únie“. Na základe Bielej knihy bolo v SR vytvorených 23 gestorských skupín, zodpovedných za implementáciu legislatívy Európskych spoločenstiev Európskej únie („acquis communautaire“) do slovenského právneho poriadku v 29. kapitolách.

Okrem aproximácie legislatívy Biela kniha vymenúvala a popisovala štruktúry, nevyhnutné pre účinné zavedenie zákonodarstva v praxi. Vnútorňý trh spoločensva je jedným z hlavných nástrojov na dosiahnutie celého súhrnu cieľov

- vyrovnaného a udržateľného rastu,
- ochrany životného prostredia,
- vysokej zamestnanosti a sociálnej starostlivosti,
- vyššej životnej úrovne a kvality života,
- ekonomickej a sociálnej súdržnosti.

Vnútorňý trh je definovaný článkom 7a zmluvy o Európskom spoločensve (ďalej len „zmluva o ES“) ako priestor bez vnútorných hraníc, v ktorom je zabezpečený voľný „slobodný“ pohyb

- tovarov,
- osôb,
- služieb,
- kapitálu.

Na zabezpečenie uvedených podmienok zmluva o ES ako primárny legislatívny dokument stanovuje v jednotlivých článkoch základné pravidlá.

V súlade so základným článkom (pravidlami) zmluvy o ES má väčšina zákonodarných opatrení o vnútornom trhu podobu sekundárnej legislatívy, ktorou sú:

- smernice (záväzné pre členské štáty, ktoré sú povinné prijímať legislatívne opatrenia, nevyhnutné na jej realizáciu),
- nariadenia (legislatíva priamo použiteľná a právne záväzná pre všetky členské štáty bez potreby transpozície do národnej legislatívy),
- rozhodnutia (právne záväzné vo všetkých aspektoch pre subjekty, ktorým sú adresované – členské štáty, právnické osoby, jednotlivci),
- odporúčania, stanoviská (dokumenty bez právnej záväznosti, pričom majú výslovne odporúčací charakter).

Z uvedených tzv. „štyroch slobôd“ sa oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a v pracovnoprávnej oblasti, ktoré sú dominantné v činnosti orgánov inšpekcie práce Slovenskej republiky, v čase prístupového obdobia priamo dotýkali dve a to

- slobodný (voľný) pohyb tovarov,
- slobodný (voľný) pohyb osôb.

2.1 Voľný pohyb tovarov

Najväčší podiel na sekundárnej legislatíve o vnútornom trhu zaberá výroba a marketing tovarov. Od roku 1985 bol v legislatíve EÚ uplatňovaný tzv. „Nový prístup“ k technickej harmonizácii tovarov (výrobkov). Jeho princíp spočíva v stanovení základných požiadaviek sekundárnej legislatívy (najmä v smerniciach), ktoré sú konkretizované stanovením podrobnejších požiadaviek najmä v harmonizovaných

technických normách. Z uvedeného princípu vyplýva, že žiaden členský štát nesmie stanoviť prísnejšie požiadavky na výrobky, ako sú stanovené v legislatíve EÚ, inak by vytvorili prekážku voľného pohybu tovaru.

V období tzv. „prístupového procesu“ Slovenská republika transponovala legislatívu Spoločenstva v oblastiach, ktoré sú v koncepcii orgánov inšpekcie práce najmä týmito legislatívnymi dokumentmi

- zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- nariadenia vlády SR, ktorými sa ustanovujú technické požiadavky na výrobky a posudzovanie zhody (uvedené na obr. 1) v súčasnosti platnom znení.

Obr. 1 Prehľad nariadení vlády o určených výrobkoch v pôsobnosti orgánov inšpekcie práce

2.2 Voľný pohyb osôb

V článku 8a Zmluvy o ES je zakotvená široká koncepcia „voľného pohybu osôb a ich práva na pohyb“, ako základné právo občanov EÚ a na predpisy v oblasti

poskytovania služieb, ktorých poskytovanie si vyžaduje určitú minimálnu kvalifikáciu. Táto legislatíva sa člení na predpisy, ktoré zabezpečujú harmonický rozvoj pracovných trhov a zabezpečujú každému občanovi EÚ pri výkone práce v inom členskom štáte v oblasti BOZP takú minimálnu ochranu pri práci, akú má garantovanú vo svojom domovskom štáte.

Z uvedeného princípu vyplýva, že legislatíva v tejto oblasti nielenže musí zabezpečovať požiadavky legislatívy EÚ, ale z hľadiska „vyššej úrovne“ ochrany môže stanovovať prísnejšie požiadavky na ochranu zamestnancov pri práci. V Slovenskej republike sú pracovnoprávne vzťahy zamestnancov, ktorých zamestnávateľia vysielajú na výkon prác z územia členského štátu EÚ stanovené v predpisoch alebo príslušnou kolektívnou zmluvou, ktoré upravujú

- a) dĺžku pracovného času a odpočinok,
- b) dĺžku dovolenky,
- c) minimálnu mzdu, minimálne mzdové nároky a mzdové zvýhodnenie za prácu nadčas,
- d) bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci,
- e) pracovné podmienky žien, mladistvých a zamestnancov starajúcich sa o dieťa mladšie ako tri roky,
- f) rovnaké zaobchádzanie s mužmi a so ženami a zákaz diskriminácie,
- g) pracovné podmienky pri zamestnávaní agentúrou dočasného zamestnávania.

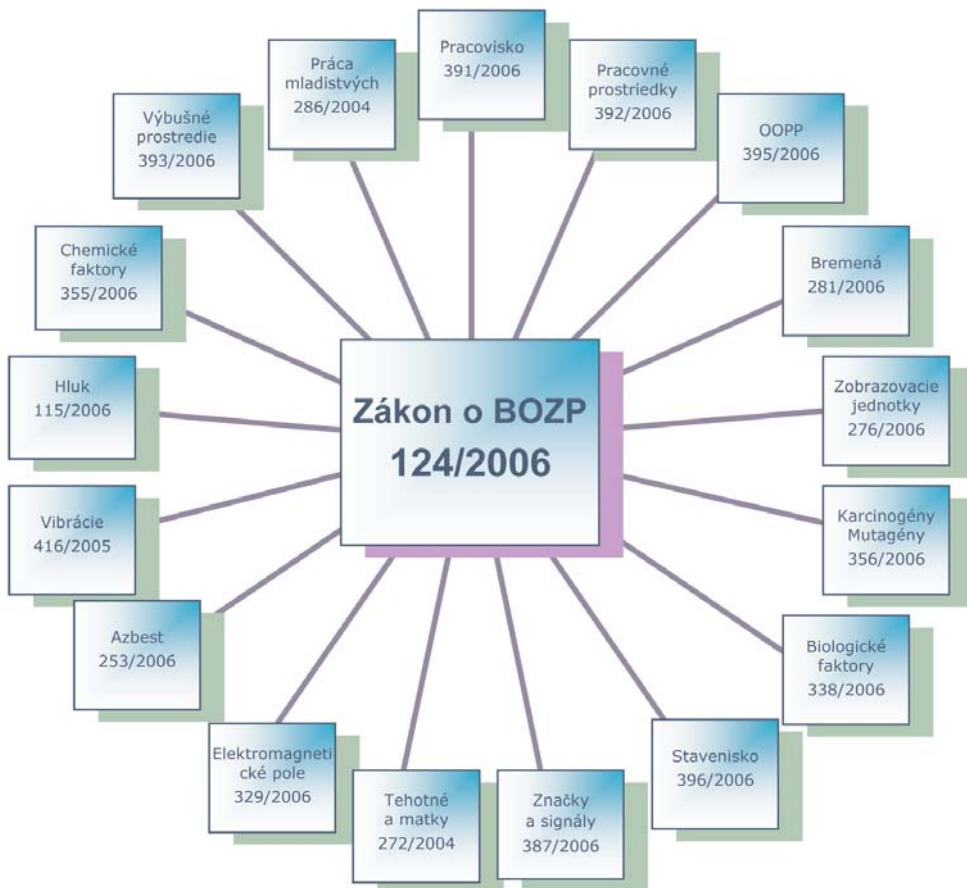
V období prístupového procesu Slovenská republika transponovala legislatívu Spoločenstva v tejto oblasti najmä nasledovnými predpismi (uvádzame v chronologickom poradí)

- zákon č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- zákon č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce,
- nariadenia vlády SR o minimálnych požiadavkách na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (v súčasnosti podľa obr. č. 2).

Zákony č. 330/1996 o BOZP a zákon č. 95/2000 o inšpekcii práce transponovali príslušné dokumenty EÚ a MOP v tejto oblasti (najmä smernicu Rady č. 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci) a MOP (najmä Dohovor MOP č. 155 zo 16. februára 1989 o bezpečnosti a zdraví pracovníkov a o pracovnom prostredí).

Nariadenia vlády SR, ktorými boli do slovenskej legislatívy transponované smernice o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri práci podľa čl. 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS sú uvedené v prehľadnej schéme legislatívy BOZP (obr. 2).

Slovenská republika spoločne s ďalšími deviatimi štátmi strednej a východnej Európy sa dňa 1. mája 2004 stala členom Európskej únie, čím sa počet jej členov rozšíril na 25.

Obr. 2 Prehľadná schéma legislatívy BOZP

3. Inšpekcia práce v Slovenskej republike

3. 1 Ciele inšpekcie práce

Inšpekcia práce je činnosť vykonávaná štátnymi inšpekčnými orgánmi, ktorú je možno kvalifikovať ako jednu z významných foriem aktívnej spoluúčasti štátu na tvorbe štátnej politiky práce, ktorá svojim regulačným, kontrolným, poradenským a represívnym pôsobením presadzuje aktuálne potreby ochrany zamestnancov pri práci.

Inšpekcia práce je odvodnená od funkcie štátu vytvárať, realizovať a prehodnocovať štátnu politiku, v rámci ktorej štát vytvára komplexný funkčný systém pre zabezpečenie ústavných práv účastníkov pracovného procesu.

Poslaním tohto systému je

- vykonávanie štátneho dozoru nad plnením povinností vyplývajúcich z ustanovení predpisov, určujúcich požiadavky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, bezpečnosti výrobných a pracovných systémov, pracovných podmienok a pracovnoprávných vzťahov,
- monitorovanie stavu a vývoja v uvedených oblastiach a sústavné overovanie funkčnosti ich riadenia,
- na základe zistených skutočností (odchýlok) prijatie regulačných opatrení, smerujúcich k optimalizácii sledovaného systému.

Systém inšpekcie práce v oblasti BOZP, pracovných podmienok a pracovnoprávných vzťahov je uskutočňovaný orgánmi inšpekcie práce v Slovenskej republike v súlade so zákonom č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a ďalšími súvisiacimi všeobecne záväznými právnymi predpismi.

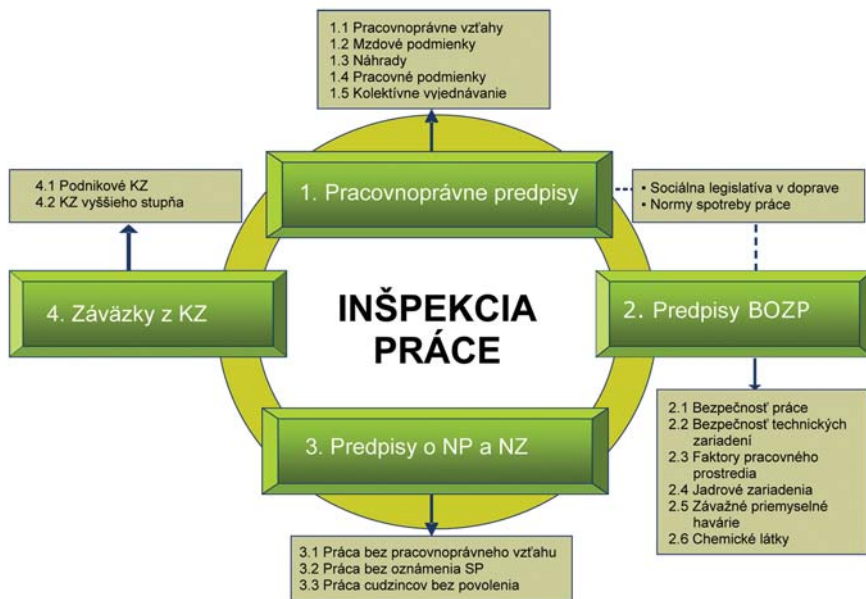
Strategickým cieľom inšpekcie práce je prispievať k realizácii základného záujmu spoločnosti, ktorým je zabezpečenie rovnováhy medzi obchodnými a ekonomickými záujmami na jednej strane a pracovnej schopnosti a zdravím zamestnancov na strane druhej. Tento cieľ je v súlade s podporou ekonomického a sociálneho rozvoja v EÚ.

Rámčovým cieľom inšpekcie práce je svojou činnosťou aktívne prispievať

- k vytváraniu bezpečného a zdraviu neškodného pracovného prostredia, ktoré minimalizuje možnosť ohrozenia fyzického a psychického zdravia a sociálneho ohrozenia,
- k všestrannému skvalitňovaniu podmienok práce,
- k rešpektovaniu požiadaviek ustanovujúcich pracovnoprávne vzťahy, upravené najmä Zákonníkom práce a súvisiacimi predpismi,
- ku zmene kultúry práce a podnikania a prístupu k týmto atribútom,
- k rozširovaniu informovanosti a prehlbovaniu vedomostí, najmä zamestnávateľov a zamestnancov, smerujúcich k zvýšeniu bezpečnostnej úrovne práce, k znižovaniu výskytu pracovných rizík a porušovaniu predpisov v oblasti pracovnoprávných vzťahov.

Cieľom je predovšetkým zabezpečiť aktívne pôsobenie inšpektorov práce a celkový prístup zainteresovaných osôb (podnikatelia, zamestnávatelia, zamestnanci) pri vytváraní optimálnych podmienok pre prácu a na zmenu kultúry práce a podnikania.

Základná schéma kompetencii inšpektorátov práce v Slovenskej republike vypracovaná v nadväznosti na ustanovenia zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce je znázornená na nasledujúcom obrázku č. 3.

Obr. 3 Schéma kompetencií inšpektorátov práce v Slovenskej republike

3.2 Princípy a zásady inšpekcie práce

Činnosť inšpekcie práce je určovaná mnohými vplyvmi a podmienkami, najmä záväznými legislatívnymi opatreniami, technickou a technologickou úrovňou, politickou a ekonomickou realitou. Je to teda multidimenzionálna oblasť s politickým, ekonomickým a kultúrnym kontextom a tiež s kontextom technicko-technologickým, sociálnym, zdravotno-hygienickým a legislatívnym. Inšpekcia práce je ďalej regulovaná zložitými tendenciami vyvážení tradičných oblastí priemyselnej bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s požiadavkami, vytváranými meniacim sa ekonomickým prostredím a meniacim sa chápaním poslania inšpekcie práce.

Efektívny systém výkonu inšpekcie práce na Slovensku je jedným zo stálych nástrojov rozvoja sociálnej a ekonomickej dimenzie spoločnosti. Inšpekciu práce nie je preto možné akceptovať len ako pasívne zisťovanie úrovne plnenia povinností, ktoré boli subjektom uložené vo verejnom záujme. Orgány inšpekcie práce preberajú v stanovenom rozsahu povinnosť štátu, a to presadiť príp. vynútiť dodržiavanie predpisov.

Všeobecne sa vyžaduje, aby sa inšpekcia práce riadila Ústavou Medzinárodnej organizácie práce, podľa ktorej sú pre inšpekciu práce stanovené nasledujúce princípy

- presadzovanie sociálnej politiky a politiky práce, výkon verejnej funkcie v zodpovednosti vlády a kontrola nad dodržiavaním legislatívy,

- úzka spolupráca inšpekcie práce so zamestnávateľmi a zamestnancami; táto spolupráca je významným aspektom činnosti inšpekcie práce,
- efektívna spolupráca s inštitúciami ako sú výskumné ústavy, univerzity, úrady sociálneho zabezpečenia (pokiaľ vykonávajú prevenciu) a vyžaduje sa koordinácia ich aktivít,
- uplatňovanie ochranných a preventívnych aktivít inšpekcie práce v čo najväčšom počte pracujúcich ľudí vo všetkých oblastiach činnosti.

Európska Komisia svojím rozhodnutím č. 95/319/ES z 12. júla 1995 zriadila Výbor vedúcich predstaviteľov inšpekcie práce (**Senior Labour Inspectors Committee – SLIC**). Uvedený výbor je zložený z predstaviteľov členských štátov EÚ a pomáha Európskej Komisii v oblasti bezpečnosti, hygieny a ochrany zdravia pri práci.

V súlade so spoločnými princípmi EÚ deklarovanými v dokumente SLIC z apríla 2004 je inšpekcia práce postavená pred úlohu formulovať svoju perspektívu a to:

„Zvyšovať svoju účinnosť najmä efektívnym uplatňovaním svojich kompetencií, rozvíjať novú politiku, stratégie a preventívne intervenčné metódy, vyhodnocovať a optimalizovať kvalitatívny a kvantitatívny dopad svojej práce“.

V kontexte spoločných princípov EÚ vyjadřila širší cieľ svojej stratégie v tzv. „rozvojových princípoch“ a „kľúčových princípoch“.

Rozvojovými princípmi sú:

1. Podporovať rozvoj partnerstva medzi inšpekciami práce a ostatnými účastníkmi, ktorí môžu ovplyvniť prístup k pohode pri práci.
2. Rozvíjať porozumenie a presadzovanie integrovaného, holistického prístupu a podporovať v inšpekcii práce kultúru „otvoreného myslenia“ pre jej potenciálnu úlohu v podpore pohody pri práci.
3. Zabezpečiť, aby plány práce a prioritné činnosti zoberali na vedomie meniacu sa ekonomiku, meniace sa spôsoby zamestnanosti a ich vplyv na problematiku BOZP.
4. Zabezpečiť, aby inšpektori práce boli dostatočne kvalifikovaní pre túto novú problematiku a aby odborné služby boli v súlade s meniacimi sa prioritami a perspektívami.
5. Vypracovať systém pre zabezpečenie a monitorovanie kvality inšpekčných procesov a činností.

Kľúčovými princípmi pre inšpekciami práce sú najmä:

1. **Na úrovni orgánov inšpekcie práce** (oblasť plánovania a monitoringu stavu, oblasť odbornosti inšpektorov práce a ich nezávislosti, oblasť právomoci inšpektorov práce, oblasť metodických pokynov pre inšpektorov práce a v oblasti vnútornej komunikácie).
2. **Preverovanie stavu BOZP v dozorovaných subjektoch** (riadenie BOZP a PPV, posúdenie politiky BOZP, hodnotenie opatrení k zlepšeniu stavu).
3. **Opatrenia na základe výsledkov inšpekcie práce** (k zamestnávateľovi, k zástupcom zamestnancov, k ostatným dozorným orgánom v tejto oblasti).

3.3 Zameranie a úlohy inšpekcie práce a orgánov štátneho dozoru

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 114 z 20. februára 2008 schválila Koncepciu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 (ďalej len „Koncepcia BOZP“).

Primárnym cieľom Koncepcie BOZP je v období rokov 2008 až 2012 postupne znížiť v Slovenskej republike počet pracovných úrazov pripadajúcich na 100 zamestnancov o 25% oproti ich stavu v roku 2006. To znamená hodnotu 0,68 tohto ukazovateľa dosiahnutú v Slovenskej republike v roku 2006 znížiť na hodnotu 0,51 v roku 2012. Pri nezmenenom počte zamestnancov ide o zníženie počtu pracovných úrazov z 13 826 v roku 2006 na 10 373 v roku 2012, tzn. o zníženie počtu pracovných úrazov o viac ako 3 450.

Nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa je aj podporovanie zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb pri ich dôslednom uplatňovaní právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP a súvisiacej právnej úpravy. Dôležitým nástrojom na presadzovanie vymedzeného cieľa sú orgány štátnej správy v oblasti inšpekcie práce i štátneho dozoru a posilňovanie ich aktivít pri presadzovaní ochrany zamestnancov pri práci v súlade so štandardmi Spoločenstva a MOP.

Prehĺbenie procesu dôsledného uplatňovania predpisov na zaistenie BOZP u zamestnávateľov a zainteresovanosti jednotlivých aktérov na celoslovenskej a podnikovej úrovni v SR sa dosiahne zvýšením účinnosti orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce a štátnych dozorných orgánov.

Efektívne využívanie existujúcich finančných, technických a personálnych zdrojov štátnych inšpekčných orgánov a dozorných orgánov v súlade s Koncepciou BOZP možno dosiahnuť lepšou koordináciou a spoluprácou a postupným vytváraním podmienok na vhodnú inštitucionálnu integráciu súčasných inšpekčných a dozorných orgánov pôsobiacich v oblasti BOZP tak, ako to predpokladajú štandardy a zaužívaná prax Spoločenstva a MOP. Tým sa predovšetkým zvýši účinnosť pôsobenia týchto štátnych orgánov na zamestnávateľov a samostatne podnikajúce fyzické osoby a súčasne sa zníži zaťaženie kontrolovaných subjektov vyplývajúce z prelinajúcich sa kontrol viacerých štátnych orgánov.

V záujme prevencie a zlepšenia dodržiavania predpisov na zaistenie BOZP je potrebné zvýšiť preventívne aktivity orgánov inšpekcie práce a hlavného dozoru štátnej banskej správy aj tým, že inšpekcia práce a hlavný dozor budú vykonané najmenej v 1/3 novo vzniknutých zamestnávateľov do jedného roka od ich založenia. Zámerom je tiež zvýšiť časový podiel výkonov inšpekcie práce a hlavného dozoru v oblasti BOZP v prospech preventívnych činností, a to tak, aby tvorili najmenej 70% z celkových výkonov v oblasti BOZP. Pri výbere dozorovaných subjektov preferovať malých a stredne veľkých zamestnávateľov tak, aby najmenej 50 % z nich tvorili subjekty, v ktorých v predchádzajúcom období ešte nebola vykonaná inšpekcia práce.

Na realizáciu cieľov koncepcie BOZP sa orgány inšpekcie práce a iné orgány štátneho dozoru v oblasti BOZP budú orientovať na dôsledné monitorovanie kvality pracovných podmienok vrátane pracovného prostredia a na uplatňovanie systému riadenia ochrany práce u zamestnávateľov, najmä na kontrolu uplatňovania právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP a na implementovanie účinných preventívnych opatrení. Následne budú vymáhať ich uplatňovanie v celom rozsahu zákonných možností vrátane iniciovania súdneho konania a trestnoprávneho postupu. Orgánmi inšpekcie práce, štátneho zdravotného dozoru i hlavného dozoru je potrebné kontrolou zlepšiť činnosť preventívnych a ochranných služieb vnútropodnikových i vykonávaných zmluvne.

Preventívne, monitorovacie, sankčné a represívne aktivity inšpekcie práce a iných orgánov štátneho dozoru v oblasti BOZP sa zamerajú najmä na odvetvia a práce s vyšším výskytom poškodenia zdravia.

3.4 Odvodené kompetencie inšpekcie práce v Slovenskej republike

Základné kompetencie orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce v Slovenskej republike vyplývajú z § 2 zákona č. 125/2006 o inšpekcii práce. Ako však vyplýva aj z obr. č. 3 kompetencie a úlohy orgánov inšpekcie práce vyplývajú aj z ďalších predpisov a to najmä

3.4.1 Zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Inšpektoráty práce podľa § 7 ods. 3 písm. a) zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce zabezpečujú „vykonávanie dohľadu podľa osobitného predpisu“ čo sú v súčasnosti špecifické oprávnenia pri výkone dohľadu nad určenými výrobkami, vyplývajúce z ustanovenia najmä § 30 a z hľadiska ochranných opatrení a pokút z § 31 a § 32 zákona č. 264/1999 Z. z. Jedná sa o osobitný druh činnosti orgánov inšpekcie práce, zameraný na „slobodný pohyb tovaru“, teda nejde o „klasickú“ inšpekciu práce.

Pre orgány inšpekcie práce, ako orgány dohľadu, sú dôležité ustanovenia § 30 zákona, z ktorých uvedieme len niektoré. Orgánmi dohľadu podľa tohto zákona sú orgány štátnej správy zriadené podľa osobitných predpisov, ktoré vykonávajú dohľad, či

- a) na určené výrobky uvedené na trh bolo vydané vyhlásenie o zhode, a ak to technický predpis vyžaduje, či sú označené značkou zhody,
- b) vlastnosti určených výrobkov uvedených na trh a spôsob posudzovania zhody zodpovedajú určeným podmienkam vydaného vyhlásenia o zhode,
- c) sú značky zhody použité oprávnené a či sú nezmenené alebo nesfalšované.

Ak orgán dohľadu zistí porušenie tohto zákona alebo predpisov vydaných na jeho vykonanie, uloží ochranné opatrenie alebo pokutu podľa tohto zákona.

Podľa § 31 (ochranné opatrenia) môže orgán dohľadu uložiť podnikateľovi

- a) pozastavenie uvádzania určených výrobkov na trh na určitý čas v prípade dôvodného podozrenia z nebezpečenstva ohrozenia oprávnených záujmov,
- b) zákaz uvádzať určené výrobky na trh alebo vydá rozhodnutie o ich stiahnutí z trhu alebo z používania, ak preukázateľne ohrozujú oprávnený záujem,
- c) povinnosť účinným spôsobom bezodkladne informovať o tomto nebezpečenstve osoby, ktoré by mohli byť vystavené nebezpečenstvu použitím takéhoto určeného výrobku, a to v prípadoch, keď bolo uložené ochranné opatrenie podľa písmena a) alebo b).

Na rozdiel od ustanovení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce, podľa ktorého orgán inšpekcie práce môže uložiť pokutu do 33 194 € (1 milióna Sk), podľa § 32 zákona orgán dohľadu uloží pokutu do 165 969 € (5 000 000 Sk) tomu, kto

- a) neoprávnené alebo klamlivo použil značku zhody alebo vyhlásenie o zhode, alebo certifikát zhody,
- b) uviedol na trh alebo distribuoval určené výrobky bez vyhlásenia o zhode podľa § 10 ods. 4, certifikátu zhody alebo bez určeného označenia výrobkov značkou zhody podľa § 17 ods. 3, alebo neoprávnené uviedol na trh výrobok,
- c) nesplnil podmienky ochranného opatrenia.

3.4.2 Zákon č. 311/2001 Z. z. *Zákonník práce v znení neskorších predpisov*

Príslušné ustanovenia Zákonníka práce patria medzi základné oblasti kontroly orgánov inšpekcie práce, týkajúce sa pracovnoprávných vzťahov.

Zákon č. 348/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce priniesol značné legislatívne zmeny. Okrem iného došlo i k zmene § 133 ods. 3 Zákonníka práce, podľa ktorého ak zavádzanie a zmeny noriem spotreby práce nie sú dohodnuté v kolektívnej zmluve, zamestnávateľ zavádza normy a ich zmeny vykonáva až po dohode so zástupcami zamestnancov; ak k dohode nedôjde do 15 dní od predloženia návrhu, rozhodne príslušný inšpektorát práce podľa osobitného predpisu. Osobitným predpisom je zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce.

3.4.3 Zákon č. 261/2002 Z. z. *o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

Podľa uvedeného zákona štátnu správu na úseku prevencie závažných priemyselných havárií (ďalej len „ZPH“) popri iných orgánoch štátnej správy vykonávajú aj orgány inšpekcie práce. Podľa § 26 ods. 8 sú orgány inšpekcie práce oprávnené

- dávať vyjadrenia k bezpečnostným správam,
- vykonávať štátny dozor na úseku ZPH v podnikoch, na ktoré sa vzťahuje tento zákon, v rozsahu svojej pôsobnosti podľa osobitných predpisov, využívajúc aj poznatky, ktoré získali podľa tohto zákona,
- poskytovať informácie z vyšetrovania závažných priemyselných havárií príslušným orgánom štátnej správy.

Štátnym dozorum na úseku prevencie závažných priemyselných havárií podľa § 27 sa zisťuje, ako prevádzkovatelia plnia povinnosti ustanovené týmto zákonom, všeobecne záväznými právnymi predpismi vydanými na jeho vykonanie a rozhodnutiami vydanými na ich základe. Osobitnou súčasťou štátneho dozoru je vykonávanie kontrol v podnikoch, na ktoré sa vzťahuje tento zákon, koordinovaným spôsobom príslušnými orgánmi štátnej správy.

3.4.4 Zákon č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Popri iných orgánoch štátnej správy sú orgány inšpekcie práce podľa § 9 povinné vykonávať kontrolu dodržiavania ustanovení uvedeného zákona. Predmetom kontroly orgánov inšpekcie práce je preverovanie, či sú dodržiavané zákazy fajčenia vo vymedzených priestoroch zamestnávateľských subjektoch a to s ohľadom na ochranu nefajčiarov, ale aj z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

3.4.5 Zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. v znení zákona č. 435/2008 Z. z.

Orgány inšpekcie práce vykonávajú v spolupráci s Policajným zborom cestné kontroly, ktorých predmetom je najmä kontrola zameraná na denné a týždenné časy jazdy, prestávky v práci a doby denného a týždenného odpočinku, záznamové listy, ktoré musia uchovávať vo vozidle za obdobie uvedené v osobitnom predpise, a údaje uložené za rovnaké obdobie na karte vodiča a v pamäti záznamového zariadenia a vo výtlačkoch zo záznamového zariadenia. Súčasťou cestných kontrol, ktoré vykonávajú orgány inšpekcie práce sú aj kontroly zamerané na správne fungovanie záznamového zariadenia (zistenie možného zneužitia záznamového zariadenia alebo karty vodiča, alebo záznamových listov) alebo prípadne prítomnosť dokumentov uvedených v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 561/2006 o harmonizácii niektorých právnych predpisov v sociálnej oblasti, ktoré sa týkajú cestnej dopravy, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia Rady (EHS) č. 3821/85 a (ES) č. 2135/98 a zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 3820/85.

Inšpektoráty práce vykonávajú kontroly aj v dopravných podnikoch. Predmetom uvedených kontrol sú najmä tieto prvky

- doba týždenného odpočinku a časy jazdy medzi dobami odpočinku,
- dodržiavanie dvojtýždňového obmedzenia časov jazdy,
- záznamové listy, údaje z vozidlovej jednotky a z karty vodiča a výtlačky zo záznamového zariadenia.

Pri zistení porušenia predpisov je súčasťou kontroly zisťovanie možnej spolupodpovednosti podnecovateľov alebo vedľajších účastníkov dopravného reťazca,

najmä prepravcov, odosielateľov, zasielateľov alebo dodávateľov vrátane preverenia, či sú zmluvy o poskytnutí dopravnej služby v súlade s osobitnými predpismi.

V prípade, ak inšpektori práce zistia porušenia príslušných predpisov, sú oprávnení ukladať blokované pokuty, nariadiť vodičovi pristaviť vozidlo na prikázanom mieste a okamžite začať čerpať prestávku v práci alebo čas denného alebo týždenného odpočinku. Ďalšie oprávnenia majú inšpektori práce na základe výsledkov kontroly v dopravnom podniku (zákaz používania vozidla, zakázať vodičovi nástup do služby, vykonávanie dopravnej činnosti).

Inšpektorát práce za správne delikty uvedené v predmetnom zákone je oprávnený ukladať pokuty, prejednávať priestupky a udeľovať výnimky z uplatňovania pravidiel vo vnútroštátnej cestnej doprave v rozsahu podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 561/2006.

4. Vybrané poznatky z činnosti inšpekcie práce

4.1 Dozorná činnosť orgánov inšpekcie práce

V rámcovom hodnotení poznatkov inšpekcie práce získaných v kontrolovaných subjektoch v oblastiach jej kompetencií vychádzame z obdobia rokov 2005 – 2008

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je zamestnávateľmi trvale najviac porušovanou právnou normou zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 124/2006 Z. z. o BOZP“) a parciálne i ostatné súvisiace všeobecne záväzné právne predpisy. Je to dôsledok nesystémového prístupu zamestnávateľov k plánovaniu, riadeniu a efektívnej realizácii činností smerovaných k naplneniu ich základných zákonných povinností v tejto oblasti. Prevažujú nedostatky spojené s nedostatočnou realizáciou stratégie a politiky BOZP, posudzovania a hodnotenia rizík, nesystematická prevencia, neakceptovanie inštitútu „zástupcov zamestnancov pre BOZP“. Nie sú dostatočne plnené povinnosti v riadiacej, kontrolnej a nápravnej činnosti súvisiacej s prevádzkou technických zariadení a nedodržaní všetkých pravidiel pri uvádzaní určených výrobkov do prevádzky, ako aj činnosťou ich obslúh, vo vytváraní ustanovených pracovných podmienok, v poskytovaní adekvátnych pracovných prostriedkov a v zabezpečovaní potrebných osobných ochranných pracovných prostriedkov s cieľom zaistiť bezpečný a zdravie nepoškodujúci výkon práce ich zamestnancov. Školenia zamestnancov v oblasti BOZP sú v ich obsahovej náplni väčšinou formálne a nedostatočné. Aktivita zamestnancov i zástupcov zamestnancov pre BOZP je mnohokrát negatívne ovplyvňovaná strachom o stratu zamestnania. Obdobný, menej uspokojivý stav hodnotíme aj v oblasti faktorov pracovného prostredia (najmä v prekračovaní povolených limitov pre hluk, chemické škodliviny a v mikroklimatických podmienkach).

V oblasti „sociálnej legislatívy“ v doprave (v súčasnosti zákon č. 462/2007 Z. z.) sú kontroly orgánov inšpekcie vykonávané od 1. apríla 2004, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 121/2004 Z. z. Po jeho prijatí sa pre výkon kontrol dobudovali inšpektoráty práce (personálne, technicky a odborne), ktorých činnosť je plne porovnateľná s obdobnou činnosťou kontrolných orgánov v iných členských štátoch EÚ. Najčastejšími nedostatkami, ktoré zisťujú inšpektori práce pri cestných kontrolách, ale aj pri kontrolách v dopravných podnikoch je nedodržiavanie nepretržitého odpočinku vodičmi (najmä denného) a prekračovanie denného času vedenia vozidla, nedodržiavanie bezpečnostných prestávok. Svoju mieru zodpovednosti za tento stav majú aj samotní zamestnávateľia tým, že nedostatočne informujú zamestnancov (vodičov) o ich právach a povinnostiach, ktoré majú vplyv na ich pracovný čas a dobu odpočinku, ako aj v nedostatočnej kontrole činnosti vodičov. Pôsobenie orgánov inšpekcie práce v tejto oblasti (vrátane potrebného využívania sankčných opatrení) možno jednoznačne hodnotiť pozitívne, čo sa prejavuje v postupnom poklese počtu nedostatkov, zisťovaných pri kontrolách u zamestnávateľov, hlavne u vozidiel, vybavených digitálnym tachografom.

Inšpekcia práce v jadrovej energetike bola realizovaná vecne príslušným inšpektorátom práce, resp. NIP a to u prevádzkovateľov jadrových zariadení, ako aj dodávateľov stavebných prác a technických zariadení. Stav úrovne BOZP prevádzkovateľov technických zariadení v jadrovej energetike je na dobrej úrovni, väčší počet nedostatkov zisťujeme v oblasti BOZP u dodávateľských organizácií. Vzhľadom k dôležitosti BOZP v tejto oblasti, orgány inšpekcie práce svoju pozornosť zameriavajú na kontrolu stavu už v etape projektovej prípravy stavieb a konštrukčnej dokumentácie technických zariadení, až po hodnotenie dodržiavania predpisov a technických noriem pri ich výrobe, montáži a prevádzke. Bezpečnosť jadrových zariadení je multidisciplinárna, na jej presadzovaní sa orgány inšpekcie práce podieľajú najmä kontrolou dodržiavania predpisov BOZP, vrátane bezpečnosti technických zariadení a ustanovených pracovných podmienok. S ohľadom na zabezpečenie dodržiavania medzinárodných štandardov pre bezpečnosť jadrových zariadení, ale aj energetickú bezpečnosť Slovenska, budú orgány inšpekcie práce tejto oblasti venovať prioritnú pozornosť aj v ďalšom období a to tak v oblasti posilnenia inšpekcie práce (personálne, organizačné, technické a odbornovo-vzdelacie), ako aj vo výkone „permanentnej“ inšpekcie práce pri výstavbe nových jadrovoenergetických zdrojov, ako aj inšpekcie stávajúcich zariadení.

V oblasti prevencie závažných priemyselných havárií, vrátane posudzovania bezpečnostných správ (zákon č. 261/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov), je inšpekcia práce vykonávaná v spolupráci s ďalšími dotknutými orgánmi štátnej správy (najmä orgány životného prostredia, verejného zdravotníctva, civilnej ochrany). Úroveň dodržiavania samotných ustanovení zákona č. 261/2002 Z. z. sa aj v dôsledku kontrol týchto štátnych orgánov postupne dostala na požadovanú úroveň. Menej uspokojivý stav hodnotíme v oblasti prevencie a stavu technických zariadení a preventívnej údržby budov a objektov.

Kolaudačné konania stavieb patria medzi tzv. „vyvolané“ inšpekčné činnosti, avšak pôsobenie orgánov inšpekcie práce možno z hľadiska prevencie hodnotiť pozitívne. Nedostatky zisťované pri kolaudačných konaniach stavieb hlavne v oblasti bezpečnosti technických zariadení a bezpečného užívania stavieb dokumentujú malú pozornosť, venovanú bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci najmä zo strany montážnych a dodávateľských organizácií, keď nové stavby a zariadenia nespĺňajú podmienky predpisov, platné pre ich uvedenie do prevádzky. Vo viacerých prípadoch investori navrhujú kolaudačné konania stavieb, ktoré neboli stavebne a technologicky pripravené k ich uvedeniu do prevádzky. Obmedzené personálne kapacity orgánov inšpekcie práce a potreba plnenia iných neplánovaných úloh (predovšetkým vyšetrovanie závažných pracovných úrazov a preverovanie podnetov) sa prejavujú aj v potrebe selekcie účasti orgánov inšpekcie práce na kolaudačných konaniach stavieb.

V oblasti pracovnoprávných vzťahov a nelegálneho zamestnávania sú zo strany zamestnávateľov hlavnými a pretrvávajúcimi nedostatkami najmä porušovanie mzdových predpisov – nevyplatenie mzdy, nevysporiadanie mzdových nárokov pri skončení pracovného pomeru a cestovné náhrady. Ďalšou oblasťou nedostatkov zisťovaných inšpektormi práce je porušovanie ustanovení Zákonníka práce o pracovnom čase, nepretržitom odpočinku medzi pracovnými zmenami a odpočinku v týždni, v poskytovaní dovolenky a v neplnení ustanovení kolektívnych zmlúv. Nedostatky zisťované v rámci nelegálneho zamestnávania spočívajú hlavne v nesplnení oznamovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni a vo využívaní závislej práce fyzických osôb, s ktorými zamestnávateľské subjekty nemajú uzatvorený pracovnoprávny vzťah.

Pozornosť orgánov inšpekcie práce sa postupne čoraz viac zameriava na kontroly dodržiavania rovnosti odmeňovania žien a mužov za rovnakú prácu a prácu rovnakej hodnoty, ako aj kontrolu ostatnej antidiskriminačnej legislatívy.

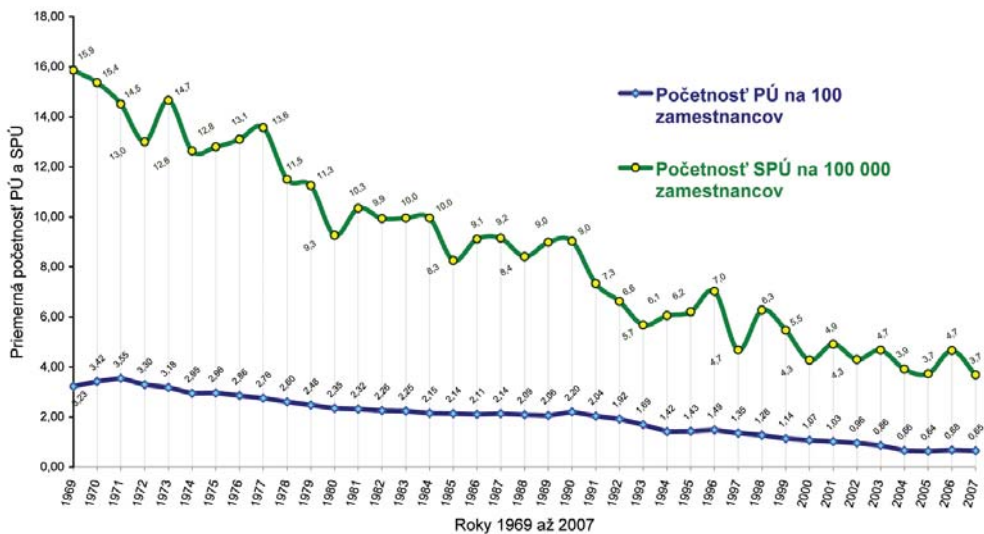
4.2 Pracovná úrazovosť

Pracovná úrazovosť patrí k negatívnym aspektom vznikajúcim pri výkone pracovných činností. Jej eliminácia v súčasnosti so zamestnávateľmi, zástupcami zamestnancov a zamestnancami s využitím preventívnych činností, ale aj represívnych opatrení je jedným z trvalých poslanií inšpekcie práce.

K dlhodobému hodnoteniu vývoja pracovnej úrazovosti sú na Slovensku používané najmä tieto ukazovatele

- početnosť pracovných úrazov na 100 zamestnancov,
- početnosť smrteľných pracovných úrazov na 100 000 zamestnancov,

ktoré primerane objektívne kvantitatívne reprezentujú stav v tejto oblasti. Ich hodnoty dosiahnuté na Slovensku v rokoch 1969 až 2007 sú graficky znázornené na obr. 4 a v tabuľke (príloha č. 1) sú uvedené i ďalšie súvisiace štatistické údaje, spresňujúce a ozrejmujuce vývoj pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania v prezentovanom období.

Obr. 4 Vývoj pracovnej úrazovosti na Slovensku v rokoch 1969 – 2007

Z priebehu hodnotených ukazovateľov je zrejmé, že vývoj pracovnej úrazovosti na Slovensku má klesajúcu tendenciu. Početnosť pracovných úrazov na 100 zamestnancov (ktorej vývoj je skoro lineárny) dosiahla najvyššiu hodnotu 3,55 v roku 1971 a najnižšiu hodnotu 0,64 v roku 2005.

Vývoj početnosti smrteľných pracovných úrazov na 100 000 zamestnancov je hodnotovo viac rozkolísaný, od maximálnej hodnoty 15,9 v roku 1969 k jej minimálnej hodnote 3,7 v rokoch 2005 a 2007. V náväznosti na prílohu č. 1, je však potrebné upozorniť na fakt, že stúpa počet dní pracovnej neschopnosti na jeden pracovný úraz a najnižšia hodnota tohto ukazovateľa (25,33) bola dosiahnutá v roku 1973 a najvyššia hodnota (50,09) v roku 2006, čo dáva svojim spôsobom obraz o zvyšujúcej sa závažnosti vzniknutých pracovných úrazoch i vo vzťahu k ukazovateľu priemerného denného stavu práceneschopnosti pre pracovný úraz (maximum 5 101 práceneschopných v roku 1970 a minimum 1 610 práceneschopných v roku 2004).

Inšpekcia práce pri vyšetrovaní príčin vzniku 5 882 závažných pracovných úrazov, v organizáciách podliehajúcich jej dozoru, v rokoch 2004 – 2008 (príloha č. 2) zistila, že na zodpovednosť zamestnávateľov je možno pripísať 22% príčin vzniku závažných pracovných úrazov, postihnutí zamestnanci boli na vine v 14% prípadov a iným príčinám možno pripísať 64% závažných pracovných úrazov.

V roku 2006 bola zákonom č. 124/2006 Z. z. o BOZP výrazne zmenená klasifikácia pracovných úrazov (v kategórii závažných pracovných úrazov), čo sa negatívne podpísalo na požiadavkách na kapacity inšpektorátov práce pri ich vyšetrovaní, najmä z hľadiska závažných pracovných úrazov s práceneschopnosťou trvajúcou nad 42 dní.

5. Spolupráca orgánov inšpekcie práce s inými orgánmi a inštitúciami v SR

Oblasť pôsobnosti inšpekcie práce v Slovenskej republike podľa zákona č. 125/2006 o inšpekcii práce je multidisciplinárnou, ktorá sa dotýka mnohých oblastí a kompetencií iných orgánov štátnej správy najmä v nasledovných oblastiach

- ochrany zdravia pri práci
- spolupráce s orgánmi PZ SR,
- práce, sociálnych vecí a rodiny
- sociálneho poistenia,
- životného prostredia,
- banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom,
- zariadení v jadrovej energetike,
- voľného pohybu tovarov,
- výskumu.

Okrem uvedených oblastí, ktoré spravidla sú definované v osobitných právnych predpisoch, orgány inšpekcie práce Slovenskej republiky v rámci svojich kompetencií spolupracujú s ďalšími orgánmi a organizáciami, ktoré zastupujú záujmy zamestnávateľov a zamestnancov, orgánov verejnej správy a samosprávy, ako aj s výskumnými a vzdelávacími inštitúciami Slovenskej republiky.

5.1 Orgány štátnej správy v oblasti verejného zdravotníctva

- príprava a výkon spoločných previerok v oblasti faktorov pracovného prostredia,
- spoločné kontroly dodržiavania ustanovení zákona o prevencii závažných priemyselných havárií,
- vyšetrovanie príčin profesionálnych otráv, chorôb z povolania a ohrozenia chorobou z povolania,
- súčinnosť pri povoľovaní výkonu ľahkých prác mladistvým.

5.2 Orgány Policajného zboru Slovenskej republiky

- vyšetrovanie príčin vzniku závažných pracovných úrazov, závažných priemyselných havárií a iných mimoriadnych udalostí,
- kontrola nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania,
- kontrola dodržiavania ustanovení zákona č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave (cestné kontroly).

5.3 Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

- spolupráca a súčinnosť pri kontrole a odhalovaní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania,
- vzájomné poskytovanie informácií o výsledkoch kontrol a poznatkoch v oblasti nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania.

5.4 Sociálna poisťovňa

- poskytovanie informácií orgánom inšpekcie práce o evidencii osôb v súvislosti s kontrolou nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania,
- súčinnosť pri vyšetrowaní a poskytovaní informácií z vyšetrowania pracovných úrazov.

5.5 Životné prostredie

- spolupráca pri povoľovaní a kolaudácii stavieb,
- súčinnosť pri príprave a výkone koordinovaných kontrol v oblasti prevencie závažných priemyselných havárií.

5.6 Štátna banská správa

- spolupráca a súčinnosť pri výkone inšpekcie práce a dozore orgánov štátnej banskej správy podľa uzatvorenej dohody,
- vzájomná informovanosť a súčinnosť o informovaní a vyšetrowaní závažných pracovných úrazov,
- súčinnosť s spolupráca pri výkone trhového dohľadu vo vymedzených oblastiach.

5.7 Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky

- koordinácia výkonu dozoru orgánov inšpekcie práce nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci v jadrovej energetike a Úradu jadrového dozoru SR pri výkone štátneho dozoru nad jadrovou bezpečnosťou,
- poskytovanie podkladov a informácií o činnosti orgánov inšpekcie práce v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti technických zariadení v jadrovej energetike pri vypracovávaní správy Slovenskej republiky pre Medzinárodnú agentúru pre atómovú energiu.

5.8 Úrad pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky

- súčinnosť pri príprave novej legislatívy EÚ v oblasti určených výrobkov,
- spolupráca pri príprave odborných seminárov,
- koordinácia a spolupráca s orgánmi trhového dohľadu členských štátov EÚ.

5.9 Koordinačný výbor MPSVR SR pre BOZP

Je hlavným poradným orgánom ministerstva, ktorý

- získava, analyzuje a navrhuje koncepčné dokumenty,
- hodnotí dosiahnutú úroveň stavu ochrany práce zamestnancov pri práci,
- hodnotí plnenie požiadaviek orgánov EÚ a MOP v oblasti ochrany práce a navrhuje potrebné opatrenia.

5.10 Výskum

Výskum v oblasti BOZP, ale aj v oblasti pracovných podmienok a pracovnoprávných vzťahov od samého začiatku činnosti inšpekcie práce (resp. ŠOD) zabez-

pečoval Výskumný ústav bezpečnosti práce, v súčasnosti Inštitút pre výskum práce a rodiny.

Spolupráca bola realizovaná najmä v týchto oblastiach

- vypracovania koncepcie celoživotného vzdelávania inšpektorov práce,
- vypracovania programov vzdelávania žiakov základných škôl, študentov stredných a vysokých škôl v oblasti BOZP,
- organizovania každoročnej medzinárodnej konferencie „Aktuálne otázky BOZP“,
- realizácii medzinárodného projektu IS EQUAL „Pracovné podmienky ako determinanty rodovej nerovnosti práce“.

5.11 Iné orgány a inštitúcie

- orgány zastupujúce zamestnancov, ktoré sa podieľajú na príprave legislatívnych predpisov v predmetnej oblasti, na hodnotení stavu a návrhov opatrení,
- orgány zastupujúce záujmy zamestnávateľov (hodnotení stavu, návrhov opatrení, návrhy legislatívnych úprav).

6. Spolupráca orgánov inšpekcie práce so zahraničnými orgánmi a inštitúciami

Národný inšpektorát práce je od 1. 5. 2004 riadnym členom Senior Labour Inspectors Committee – (SLIC) t. j. „Výboru vysokých predstaviteľov inšpekcie práce“ (ďalej len „výbor“). Výbor bol zriadený 12. 7. 1995 ako oficiálny poradný výbor Európskej Komisie a slúži ako fórum na spoluprácu, výmenu informácií a praktických skúseností s monitorovaním presadzovania práva Spoločenstva, týkajúceho sa bezpečnosti a zdravia pri práci, metód a právnych rámcov pre činnosť inšpekcie práce v rámci jednotlivých členských štátov, s cieľom zabezpečiť efektívne uplatňovanie legislatívy EÚ. Výbor každoročne organizuje európske informačné a inšpekčné kampane zamerané na vybrané riziká pri práci. Súčasťou kampaní je školenie inšpektorov práce k zjednoteniu hodnotiacich metód, ako aj vydanie informačných príručiek k danej problematike, ktoré sú distribuované inšpektormi práce zamestnávateľským subjektom v rámci výkonu dozoru.

Národný inšpektorát práce je riadnym členom Medzinárodnej asociácie inšpekcie práce (International Association of Labour Inspection - IALI), založenej v roku 1972, ktorá má v súčasnosti registrovaných 112 členských organizácií z 80 krajín celého sveta. Prvoradým cieľom jej aktivít je zlepšiť bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci za účelom zníženia počtu pracovných úrazov, chorôb z povolania, zmierňovania konfliktov pri výkone práce a znížovania nákladov pre podnikateľské subjekty. IALI je zameraná aj na podporu dôstojnosti ľudskej práce, zvyšovanie produktivity práce a vytváranie vhodného prostredia pre rozvoj ekonomických aktivít. Každé tri roky sa koná kongres a plenárne zasadnutie IALI, na ktorom sa jej členovia predstavitelia

inšpekcie práce z celého sveta venujú aktuálnym problémom inšpekcie práce, vymieňajú si cenné poznatky a skúsenosti.

Národný inšpektorát práce má zastúpenie vo „Výbore na vymáhanie legislatívy v oblasti pracovného času a doby odpočinku v doprave“. Spoločné preverky členských štátov EÚ v oblasti dopravy sú organizované za účelom zvýšenia úrovne a kvality kontroly sociálnej legislatívy v doprave.

Prostredníctvom kontaktného miesta na NIP prebiehajú aktivity pre realizáciu smernice č. 96/71/ES o vysielaní pracovníkov. Prostredníctvom web stránky NIP, ako aj vypracovaním informačných brožúr sú verejnosti poskytované základné informácie o pracovných podmienkach v Slovenskej republike.

Národný inšpektorát práce je kontaktným miestom Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci so sídlom v španielskom Bilbae, ktorá bola založená EÚ s cieľom zabezpečiť informovanosť v oblasti BOZP. Úlohou slovenského kontaktného miesta (**Focal Point - FOP**) je aktívna participácia pri tvorbe materiálov a šírení informácií o BOZP na národnej úrovni. FOP zbiera, vyhodnocuje a kompletizuje informácie o návrhoch a projektoch, ktoré prebiehajú alebo sú plánované na zabezpečenie každoročnej Európskej kampane, plní úlohy a záväzky zmluvy s Európskou agentúrou na príslušný kalendárny rok. Cieľom vzájomnej spolupráce je zlepšenie stavu BOZP podporovaním toku technických, odborných a ekonomických informácií medzi všetkými zúčastnenými v oblasti problematiky BOZP. Národné kontaktné miesto spolu so sieťou partnerov na báze tripartity a za výdatnej pomoci inšpektorátov práce organizuje každoročnú európsku kampaň a vlastné aktivity, ako sú semináre pre zástupcov malých a stredných podnikov, súťaže pre podniky a mladých ľudí. Zbiera príklady „Dobrej praxe“, ktoré inovatívnym spôsobom napomáhajú riešiť závažné problémy v oblasti BOZP.

V posledných dvoch rokoch Národný inšpektorát práce spolupracuje s medzinárodnou organizáciou ISSA (Prevention Commission), ktorá spája národné sociálne inštitúcie a agentúry pokrývajúce rôzne riziká, vrátane prevencie. Na podporu a prevenciu pracovného rizika sú vydávané brožúry, pomáhajúce malým a stredným podnikom zorientovať sa v legislatíve a správne zhodnotiť pracovné riziká a prijať opatrenia na ich elimináciu.

Jednotlivé inšpektoráty práce úspešne spolupracujú s partnerskými organizáciami inšpekcie práce v susedných štátoch – Česká republika, Poľsko, Maďarsko s cieľom výmeny skúseností v oblasti BOZP a PPV ako aj za účelom uznávania dokladov odbornej spôsobilosti.

Projekty Európskej únie

Národný inšpektorát práce zabezpečil finančné prostriedky a pomoc zo strany zahraničných expertov v rámci prechodového fondu. Takto inšpektorom práce boli poskytnuté praktické skúsenosti pri aplikácii novej európskej metodiky ESAW na

evidenciu a štatistické vyhodnocovanie pracovných úrazov zo strany rakúskych expertov z rakúskej úrazovej poisťovne (AUVA). Odborníci na závažné priemyselné havárie pomohli slovenskej inšpekcii práce vybrať vhodnú databázu a vybaviť ňou inšpektorov práce. Používanie nového softvéru pomôže orgánom inšpekcie práce pri kontrole preventívnych opatrení podnikov na zabránenie vzniku závažných priemyselných havárií.

7. Smerovanie inšpekcie práce

Štát realizuje svoju ústavnú úlohu všestrannej ochrany zamestnancov pri práci, osobitne v BOZP, najmä legislatívnymi opatreniami, zároveň však sústavou inšpekčných a dozorných orgánov kontroluje dodržiavanie a presadzovanie opatrení u zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb.

K zámerom vlády Slovenskej republiky v oblasti BOZP do roku 2010 v zmysle Programového vyhlásenia vlády patrí prehodnotenie príslušných právnych noriem, ako aj zlepšovanie dôsledného dodržiavania predpisov v oblasti BOZP u zamestnávateľov prostredníctvom posilnenia výkonu inšpekcie práce. Cieľom je zlepšenie podmienok na zaistenie BOZP, tzn. zlepšenie pracovných podmienok a to aj v nadväznosti na potrebu zníženia počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania.

Vláda Slovenskej republiky svojim uznesením č. 114 z 20. februára 2008 ku Konceptii bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 prijala celý súbor opatrení s cieľom v období rokov 2008 až 2012 postupne znížiť v Slovenskej republike počet pracovných úrazov pripadajúcich na 100 zamestnancov o 25 % oproti ich stavu v roku 2006.

Prehĺbenie procesu dôsledného uplatňovania predpisov na zaistenie BOZP u zamestnávateľov a zainteresovanosti jednotlivých aktérov na celoslovenskej a podnikovej úrovni na Slovensku sa dosiahne zvýšením účinnosti orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce a štátnych dozorných orgánov. Na zvýšenie počtu dozorných aktivít, na zlepšenie fungovania a účinnosti orgánov inšpekcie práce a štátneho dozoru a v záujme rozvoja ich preventívnych praktík je potrebné odborne a početne posilniť ľudské zdroje na výkon inšpekcie práce a štátneho dozoru v oblasti BOZP na štandardy dosiahnuté v členských štátoch EÚ tak, aby na jedného inšpektora práce alebo zamestnanca vykonávajúceho dozor v oblasti BOZP v teréne u zamestnávateľov pripadlo najviac 8 000 až 9 000 zamestnancov dozorovaných zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb.

Efektívne využívanie existujúcich finančných, technických a personálnych zdrojov štátnych inšpekčných orgánov a dozorných orgánov možno dosiahnuť lepšou koordináciou a spoluprácou a postupného vytvárania podmienok na vhodnú inštitucionálnu integráciu súčasných inšpekčných a dozorných orgánov pôsobiacich v oblasti BOZP tak, ako to predpokladajú štandardy a zaužívaná prax Spoločenstva a MOP.

Tým sa predovšetkým zvýši účinnosť pôsobenia týchto štátnych orgánov na zamestnávateľov a samostatne podnikajúce fyzické osoby a súčasne sa zníži zaťaženie kontrolovaných subjektov vyplývajúce z prelinajúcich sa kontrol viacerých štátnych orgánov.

Na realizáciu cieľov Koncepcie BOZP sa orgány inšpekcie práce a iné orgány štátneho dozoru v oblasti BOZP budú orientovať na dôsledné monitorovanie kvality pracovných podmienok vrátane pracovného prostredia a na uplatňovanie systému riadenia ochrany práce u zamestnávateľov, najmä na kontrolu uplatňovania právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP a na implementovanie účinných preventívnych opatrení. Následne budú vymáhať ich uplatňovanie v celom rozsahu zákonných možností vrátane iniciovania súdneho konania a trestnoprávneho postupu. Orgánmi inšpekcie práce, štátneho zdravotného dozoru i orgánov štátnej banskej správy je potrebné kontrolou zlepšiť činnosť preventívnych a ochranných služieb vnútropodnikových i vykonávaných zmluvne.

Orgány inšpekcie práce sa zamerajú na podporu efektívneho uplatňovania BOZP v praxi prostredníctvom programu „Bezpečný podnik“. V oblasti bezpečnosti určených výrobkov v rámci výkonu trhového dohľadu postupne posilňovať personálne, finančné a technické zdroje orgánov inšpekcie práce v záujme zabezpečenia realizácie predpisov Spoločenstva v tejto oblasti a dosiahnutia úrovne vyspelých členských štátov EÚ.

Preventívne, monitorovacie, sankčné a represívne aktivity inšpekcie práce a iných orgánov štátneho dozoru v oblasti BOZP sa zamerajú najmä na odvetvia a práce s vyšším výskytom poškodenia zdravia.

Z hľadiska závažnosti pracovných úrazov a počtu smrteľných pracovných úrazov je rizikovým najmä stavebníctvo, poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, doprava a skladovanie, tiež priemyselná výroba, najmä výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera, výroba nekovových minerálnych výrobkov, spracúvanie dreva a výrobkov z dreva, výroba chemikálií, chemických výrobkov a chemických vlákien.

Prílohy

Príloha 1

Vývoj pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania v SR v rokoch 1969 – 2007

Rok	Priemerný počet nem. poistených zamestnan.	Počet pracov. úrazov (PÚ)	Počet dní PN pre PÚ	Početnosť PÚ na 100 zamestnan.	Priemerné percento PN pre PÚ	Počet dní PN na jeden PÚ	Priemerný denný stav PN pre PÚ	Počet smrteľ. PÚ (SPU)	Početnosť SPÚ na 100 000 zamestn.	Počet chorôb z povolania
1969	1 916 484	61 868	1 823 016	3,23	0,261	29,47	4 995	304	15,86	640
1970	1 953 573	66 857	1 861 759	3,42	0,261	27,85	5 101	300	15,36	705
1971	1 992 735	70 657	1 824 468	3,55	0,251	25,82	4 999	289	14,50	806
1972	2 038 470	67 172	1 706 237	3,30	0,229	25,40	4 662	265	13,00	858
1973	2 088 306	66 368	1 681 274	3,18	0,221	25,33	4 606	306	14,65	838
1974	2 145 241	63 250	1 646 812	2,95	0,210	26,04	4 512	271	12,63	717
1975	2 196 022	65 102	1 669 746	2,96	0,208	25,65	4 575	281	12,80	717
1976	2 237 685	63 997	1 655 341	2,86	0,202	25,87	4 523	293	13,09	802
1977	2 279 275	62 807	1 673 175	2,76	0,201	26,64	4 584	309	13,56	886
1978	2 321 951	60 389	1 638 062	2,60	0,193	27,13	4 488	267	11,50	798
1979	2 364 214	58 517	1 602 864	2,48	0,186	27,39	4 391	266	11,25	739
1980	2 406 898	56 586	1 604 465	2,35	0,182	28,35	4 384	223	9,27	890
1981	2 446 842	56 690	1 622 128	2,32	0,182	28,61	4 444	253	10,34	968
1982	2 466 635	55 752	1 589 857	2,26	0,177	28,52	4 356	245	9,93	1 020
1983	2 510 991	56 379	1 601 060	2,25	0,175	28,40	4 386	250	9,96	896
1984	2 541 946	54 690	1 572 259	2,15	0,169	28,75	4 296	253	9,95	920
1985	2 567 487	54 858	1 560 514	2,14	0,167	28,45	4 275	212	8,26	916
1986	2 577 849	54 269	1 552 148	2,11	0,165	28,60	4 252	235	9,12	844
1987	2 589 741	55 438	1 573 327	2,14	0,166	28,38	4 310	237	9,15	911
1988	2 604 643	54 563	1 564 270	2,09	0,164	28,67	4 274	219	8,41	840
1989	2 605 042	53 695	1 554 914	2,06	0,164	28,96	4 260	234	8,98	881
1990	2 536 593	55 868	1 641 108	2,20	0,177	29,37	4 496	229	9,03	945
1991	2 332 409	47 601	1 502 911	2,04	0,177	31,57	4 118	171	7,33	1 053
1992	2 128 419	40 873	1 348 455	1,92	0,173	32,99	3 684	141	6,62	779
1993	2 059 557	34 875	1 189 759	1,69	0,158	34,11	3 260	117	5,68	782
1994	1 998 526	28 386	998 444	1,42	0,137	35,17	2 735	121	6,05	532
1995	2 048 254	29 287	1 023 567	1,43	0,137	34,95	2 804	127	6,20	434
1996	2 149 456	31 994	1 121 489	1,49	0,143	35,05	3 064	151	7,03	405
1997	2 135 199	28 930	1 091 780	1,35	0,140	37,74	2 991	100	4,68	429
1998	2 199 802	28 105	1 046 177	1,28	0,130	37,22	2 866	138	6,27	501
1999	2 102 060	24 023	942 700	1,14	0,123	39,24	2 583	115	5,47	422
2000	2 057 437	22 116	855 713	1,07	0,114	38,69	2 344	88	4,28	439
2001	2 035 316	20 889	835 945	1,03	0,113	40,02	2 290	100	4,91	430
2002	2 023 454	19 439	800 189	0,96	0,108	41,16	2 192	87	4,30	423
2003	2 011 770	17 349	741 436	0,86	0,101	42,74	2 031	94	4,67	409
2004	2 019 372	13 317	589 281	0,66	0,080	44,25	1 610	79	3,91	365
2005	2 038 874	12 958	622 068	0,64	0,084	48,01	1 700	76	3,73	241
2006	2 037 334	13 826	692 560	0,68	0,093	50,09	1 897	95	4,66	306
2007	2 311 990	14 990	688 468	0,65	0,082	45,93	1 886	85	3,68	-

Zdroj údajov: Štatistický úrad Slovenskej republiky. V čase spracovania tejto brožúry neboli k dispozícii údaje za rok 2008.

Počet pracovných úrazov a ich príčiny v rokoch 2004 – 2008
v organizáciách podliehajúcich dozoru orgánov inšpekcie práce

Kód	Skupina príčin (vyláška SÚBP a SBÚ č. 111/1975 Zb, vyláška MPSVR SR č. 500/2006 Z. z.)	Smrteľné pracovné úrazy							Pracovné úrazy s ŤUZ*							PN najmenej 42 dní**							Ostatné pracovné úrazy										
		2004		2005		2006		2007		2008		2004		2005		2006		2007		2008		2004		2005		2006		2007		2008		Spolu	
		2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	Spolu	
1.	Chýbny alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu	2	3	3	3	1	12	12	9	8	10	16	55	29	82	63	174	326	280	310	290	275	1 481										
2.	Chýbajúce alebo nedostatočné ochranné zariadenie a zabezpečenie	4	7	5	9	6	31	21	19	19	18	21	98	33	85	61	179	38	50	57	60	60	265										
3.	Chýbajúce (nepridelané), nedostatočné alebo nevhodné OOPP	0	0	0	0	0	0	1	2	0	3	2	8	4	22	18	44	21	20	24	26	40	131										
4.	Nepriaznivý stav alebo chýbne usporiadanie pracoviska, príp. komunikácie	0	2	0	2	0	4	4	8	2	5	10	29	14	58	60	132	131	134	145	138	147	695										
5.	Nedostatky v osvetlení, viditeľnosti, nepriaznivé vplyvy hluku, otrasov a ovzdušia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	6	8	8	7	11	17	16	59										
6.	Nesprávna organizácia práce	9	6	11	8	6	40	25	18	25	36	18	122	47	134	115	296	44	41	55	56	63	259										
7.	Neoboznamenosť s podmienkami bezpečnej práce a nedostatok potrebnej kvalifikácie	2	0	2	1	0	5	4	2	5	3	0	14	9	21	14	44	9	15	15	21	19	79										
8.	Spolu príčiny, za ktoré nesie zodpovednosť zamestnávateľ	17	18	21	23	13	92	67	58	59	75	67	326	137	403	337	877	577	547	617	608	620	2 969										
9.	Používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia	24	18	23	29	23	117	37	40	36	48	51	212	64	200	188	452	929	778	748	680	549	3 684										
10.	Odstránenie alebo nepoužívanie predpísaných bezpečnostných zariadení a ochranných opatrení	0	0	0	0	0	0	3	1	1	1	2	8	1	3	6	10	39	36	37	28	26	166										
11.	Nepoužívanie (nesprávne používanie) predpísaných a pridelených OOP (prístrojov)	1	0	0	0	0	1	0	2	1	1	0	4	2	8	5	15	98	74	93	104	84	453										
12.	Spolu príčiny spočívajúce v konaní samotného postihnutého	25	18	23	29	23	118	40	43	38	50	53	224	67	211	199	477	1 066	888	878	812	659	4 303										
13.	Otrozenie inými osobami (odvedenie pozornosti, žarty, hádky a iné nebezpečné konanie)	17	14	9	12	4	56	20	17	17	7	15	76	35	79	89	203	344	321	335	279	272	1 551										
14.	Nedostatok osobných predpokladov na riadny pracovný výkon	7	4	12	4	9	36	41	39	47	55	100	282	287	1 025	1 304	2 616	7 527	7 733	7 750	7 291	6 815	37 116										
15.	Otrozenie zvieratami a prírodnými živlami	1	1	0	3	0	5	3	1	6	8	5	23	10	47	59	116	390	415	335	253	210	1 603										
16.	Nezistené príčiny	8	18	21	27	31	105	16	26	8	18	16	84	23	44	99	166	541	556	721	737	568	3 123										
17.	Spolu iné príčiny	33	37	42	46	44	202	80	83	78	88	136	465	355	1 195	1 551	3 101	8 802	9 025	9 141	8 560	7 865	43 393										
18.	Spolu počet pracovných úrazov podľa ich kategórií	75	73	86	98	80	412	187	184	175	213	256	1 015	559	1 809	2 087	4 455	10 460	10 636	9 980	9 144	50 665											

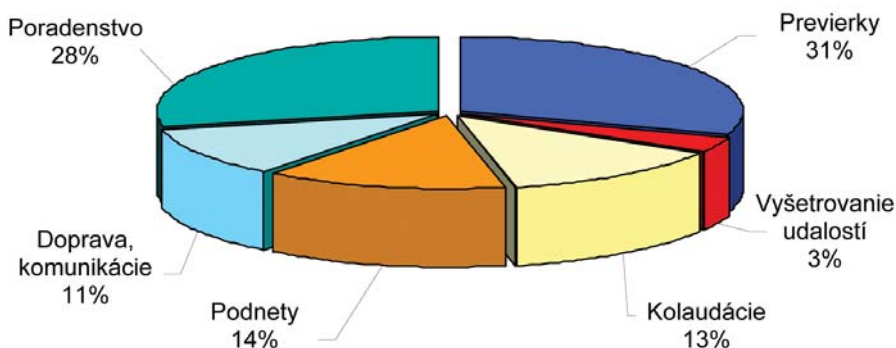
* V roku 2006 si pre zjednodušenie tabuľky vykázané spolu pracovné úrazy v kategóriách „Ťažké pracovné úrazy“ a „Ťažká ujma na zdraví“ (zmena v zmysle zákona č. 124/2006 Z. z.).

** Táto kategória pracovných úrazov „Práceschopnosť najmenej 42 dní“ je vykazovaná až od druhého polroka 2006 (zmena v zmysle zákona č. 124/2006 Z. z.).

Prehľad vybraných výkonov inšpekcie práce v rokoch 2004 – 2008

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci	Počet vybraných výkonov inšpekcie práce v roku				
	2004	2005	2006	2007	2008
Previerky	5 178	6 409	3 971	2 762	2 239
Účasť na kolaudačnom konaní	4 162	4 563	4 969	5 044	4 412
Vybavovanie podnetov a sťažností	656	782	777	686	644
Vyšetrovanie udalostí	310	277	540	1 790	2 687
Poradenská činnosť	5 305	5 419	4 028	2 411	10 053
Trhový dohľad	Počet vybraných výkonov inšpekcie práce v roku				
	2004	2005	2006	2007	2008
Previerky	259	147	230	110	239
Účasť na kolaudačnom konaní	0	55	0	1	285
Vybavovanie podnetov a sťažností	12	4	14	4	5
Vyšetrovanie udalostí	0	0	5	0	2
Poradenská činnosť	85	53	63	18	531
Pracovnoprávne vzťahy	Počet vybraných výkonov inšpekcie práce v roku				
	2004	2005	2006	2007	2008
Previerky	4 216	2 836	2 175	1 429	1 811
Vybavovanie podnetov a sťažností	3 427	3 073	2 846	2 858	3 041
Vyšetrovanie udalostí	2	3	21	0	0
Poradenská činnosť	4 355	3 539	2 811	1 906	4 894
Kontrola nelegálneho zamestnávania	Počet vybraných výkonov inšpekcie práce v roku				
	2004	2005	2006	2007	2008
Previerky	-	8 007	3 744	3 498	4 170
Vybavovanie podnetov a sťažností	-	1 486	2 008	1 544	511
Vyšetrovanie udalostí	-	3	15	0	5
Poradenská činnosť	-	0	0	13	4 686
Doprava – pracovné podmienky zamestnancov	Počet vybraných výkonov inšpekcie práce v roku				
	2004	2005	2006	2007	2008
Kontroly na pozemných komunikáciách	-	5 566	5 062	4 552	4 239

Podiel jednotlivých druhov výkonov inšpekcie práce v rokoch 2003 – 2008

Fotografie súvisiace s pôsobením inšpekcie práce na Slovensku

Rokovania „Národnej siete slovenského kontaktného miesta“ Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci pod záštitou NIP

Účastníci seminára „Zdravé pracoviská dobré pre teba – dobré pre podnik“ – v rámci európskej kampane – „Hodnotenie rizík“ – v Banskej Bystrici, poriadeneho NIP.

Zdroj: <http://www.sjf.tuke.sk/>

XX. Medzinárodná odborná konferencia „Aktuálne otázky BOZP“ Starý Smokovec 23. – 25. 10. 2007 – účastníci konferencie

Zdroj: <http://www.sjf.tuke.sk/>

XX. Medzinárodná odborná konferencia „Aktuálne otázky BOZP“
Starý Smokovec 23. – 25. 10. 2007 – Krst „Encyklopedického súboru BOZP“

Zdroj: <http://www.sjf.tuke.sk/>

XXI. Medzinárodná odborná konferencia „Aktuálne otázky BOZP“
Štrbské Pleso, Vysoké Tatry 3. – 5. 11. 2008 – pracovné predsedníctvo

Zdroj: <http://www.sjf.tuke.sk/>

XXI. Medzinárodná odborná konferencia „Aktuálne otázky BOZP“

Štrbské Pleso, Vysoké Tatry 3. – 5. 11. 2008 – udeľovanie osvedčení (certifikátov) Bezpečný podnik – firma OBAL-SERVIS, a.s. Košice

Generálny riaditeľ Národného inšpektorátu práce Ing. Andrej Gmitter a poľská hlavná inšpektorka práce p. Bożena Borys-Szopa pri podpise dohody o vzájomnej spolupráci 8. februára 2008 vo Varšave

Vozidlá inšpekcie práce

Inšpektori práce pri výkone kontroly na pozemných komunikáciách

Slovenský úrad bezpečnosti práce,

neskôr

Úrad bezpečnosti práce Slovenskej republiky,

v súčasnosti

Národný inšpektorát práce

1969 - 1974	Ing. Július Sorel
1974 - 1979	Ing. Alexander Kováč
1980 - 1986	Ing. Drahoslav Macháč
1987 - 1990	RSDr. Otto Moncman
1990 - 1992	Ing. Pavol Smorádek
1992 - 1999	Ing. Rudolf Glasa
1999 - 2000	Ing. Vojtech Demeš
2000 - 2004	Ing. Milan Šemelák
2004 - 2006	Ing. Gabriel Hrabovský
Od roku 2006	Ing. Andrej Gmitter

Inšpektorát bezpečnosti práce Bratislava
v súčasnosti

Inšpektorát práce Bratislava

1969 - 1976	Emil Michálek
1976 - 1980	Ing. Augustín Šimončič
1980 - 1994	JUDr. Ján Tomašovič
Od roku 1995	Ing. Jozef Čapkovič

Inšpektorát práce Žilina

1996 - 2000	Ing. Milan Šuša
2000 - 2001	Ing. Peter Miko
Od roku 2001	JUDr. Rudolf Kubica

Inšpektorát bezpečnosti práce Banská Bystrica
v súčasnosti

Inšpektorát práce Banská Bystrica

1969 - 1985	Ing. Miroslav Matouš
1985 - 2000	Ing. Lubomír Bačkor
2000 - 2004	Ing. Marián Lovič
2004 - 2007	Mgr. Jozef Rybanský
Od roku 2007	Ing. František Košč

Inšpektorát práce Trnava

Od roku 1996 Ing. Daniel Izold

Inšpektorát práce Trenčín

1996 - 2004	Ing. Luboš Helbich
2004 - 2007	Ing. Jaroslav Sabadka
Od roku 2007	Ing. Milan Šuša

Inšpektorát práce Prešov

1996 - 2004	Ing. Július Priputen
2004 - 2007	Ing. Lubomír Tomečko
Od roku 2007	Ing. Dušan Mošon

Inšpektorát bezpečnosti práce Nitra
v súčasnosti

Inšpektorát práce Nitra

1977 - 1981	Ing. Karol Švec
1982 - 1990	Ing. Augustín Dubaj
1990 - 1993	Ing. Ján Lohyňa
1993 - 2000	Ing. Milan Šemelák
2000 - 2004	Ing. Miroslav Adamský, CSc.
2004 - 2005	Ing. Milan Šemelák
2005 - 2007	Ing. Marián Sulík
Od roku 2007	Ing. Martin Barbarič

Inšpektorát bezpečnosti práce Košice
v súčasnosti

Inšpektorát práce Košice

1969 - 1984	Ing. Vincent Dzurenda
1985 - 1989	Ing. Ján Polák
1990 - 2004	Ing. Ivan Majer
2004 - 2007	Ing. Miroslav Ondruš
Od roku 2007	Ing. Bartolomej Dorov